

Jedinstveno tržište Europske unije

Sajda, Tanja

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:709378>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Diplomski studij *Ekonomska politika i regionalni razvitak*

Tanja Sajda
Jedinstveno tržište Europske unije

Diplomski rad

Osijek, rujan 2021.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Diplomski studij *Ekonomska politika i regionalni razvitak*

Tanja Sajda
Jedinstveno tržište Europske unije

Diplomski rad

Kolegij: Ekonomske politike Europske unije

JMBAG: 0010214210

E-mail: tanja.sajda1@gmail.com

Mentor: izv.prof.dr.sc. Dražen Ćučić

Osijek, 2021.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Graduate Study *Economic Policy and Regional Development*

Tanja Sajda
European Union single market

Graduate paper

Osijek, 2021.

**IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA**

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski
(navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. Izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Tanja Sajda
JMBAG: 0010214210
OIB: 25533540129
e-mail za kontakt: tanja.sajda1@gmail.com
Naziv studija: Ekonomika politika i regionalni razvitak
Naslov rada: Jedinstveno tržište Europske unije
Mentor/mentorica rada: izv. prof. dr. sc. Dražen Čučić

U Osijeku, 2021. godine

Potpis Tanja Sajda

Jedinstveno tržište Europske unije

SAŽETAK

Predmet istraživanja diplomskog rada je jedinstveno tržište Europske unije. Cilj istraživanja je prikupiti podatke o jedinstvenom tržištu Europske unije na osnovu kojih će se iznijeti zaključak o utjecaju pandemije COVID-19, utjecaju BREXITA na jedinstveno tržište Europske unije te istražiti očekivanja za budućnost u vidu Digitalnog jedinstvenog tržišta Europske unije kroz Projekt EU4Digital Initiative. Nakon uvoda, metodologije istraživanja te navedenih izvora podataka definiraju se temeljne značajke Europske unije. Objašnjen je proces pristupanja Europskoj uniji te detaljnije razrađene situacije između država članica, država kandidatkinja i država potencijalnih kandidatkinja sa Europskom unijom. Nakon razrade osnovnih informacija o Europskoj uniji, prikazan je proces ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju te ekonomski učinci ostvareni ulaskom u Zajednicu. Ekonomski učinci promatrani su na osnovi uvoza, izvoza, nezaposlenosti, bruto domaćeg proizvoda i bruto domaćeg proizvoda po glavi stanovnika. Detaljno su objašnjenje „Četiri slobode“ u okviru strategije jedinstvenog tržišta Europske unije, odnosno sloboda kretanja robe, sloboda kretanja kapitala, sloboda osnivanja i pružanja usluga, sloboda kretanja osoba. Osim suradnje država članica Europske unije na jedinstvenom tržištu, pobliže je prikazana i suradnja sa Istočnoeuropskim zemljama, poznato kao Istočno partnerstvo. Donesen je program za jedinstveno tržište Europske unije za razdoblje 2021. – 2027., koji posjeduje šest temeljnih ciljeva u navedenom periodu. Brexit i Covid-19 najveće su promjene koje su se dogodile na području Europske unije od 2020. godine, a prethodno je suočena sa promjenama u digitalnoj tehnologiji. Cilj ovoga rada je sagledati cjelokupnu situaciju na području Europske unije te istražiti na koji način će digitalne tehnologije, odlazak Velike Britanije iz Europske unije te pandemija COVID-19, utjecati na jedinstveno tržište Europske unije.

Ključne riječi: Europska unija, Brexit, Covid-19, jedinstveno tržište, digitalna industrija

European Union single market

ABSTRACT

The subject of the thesis research is the single market of the European Union. The aim of the research is to collect data on the EU single market on the basis of which a conclusion will be made on the impact of the COVID-19 pandemic, the impact of BREXIT on the EU single market and explore expectations for the future of the EU Digital Single Market through the EU4Digital Initiative Project. After the introduction, research methodologies and the mentioned data sources, the basic features of the European Union are defined. The process of accession to the European Union is explained, as well as a more detailed situation between the member states, candidate countries and potential candidate countries with the European Union. After elaborating the basic information about the European Union, the process of Croatia's accession to the European Union and the economic effects achieved by joining the Community are presented. Economic effects were observed on the basis of imports, exports, unemployment, gross domestic product and gross domestic product per capita. The "Four Freedoms" within the strategy of the European Union's single market are explained in detail, ie freedom of movement of goods, freedom of movement of capital, freedom of establishment and provision of services, freedom of movement of persons. In addition to the cooperation of the EU member states in the single market, the cooperation with the Eastern European countries, known as the Eastern Partnership, is also presented in more detail. The program for the single market of the European Union for the period 2021-2027 has been adopted, which possesses six fundamental goals in the said period. Brexit and Covid-19 are the biggest changes that have taken place in the European Union since 2020, and it was previously faced with changes in digital technology. The aim of this paper is to look at the overall situation in the European Union and to explore how digital technologies, the departure of the United Kingdom from the European Union and the COVID-19 pandemic will affect the single market of the European Union..

Keywords: European Union, Brexit, Covid-19, single market, digital industry

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Predmet i ciljevi istraživanja	2
1.2. Metode istraživanja	2
1.3. Izvori podataka	2
2. Europska unija (EU)	3
2.1. Postupak pristupanja Europskoj uniji	4
2.2. Zemlje članice Europske unije i Ekonomskog gospodarskog prostora	6
2.3. Države kandidatkinje	7
2.4. Države potencijalne kandidatkinje	10
3. Republika Hrvatska – 28. zemlja članica Europske unije	12
3.1. Ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju	12
3.2. Ekonomski učinci pristupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju	15
4. Jedinstveno tržište Europske unije	19
4.1. Strategija jedinstvenog tržišta Europske unije	20
4.1.1. Slobodno kretanje robe	20
4.1.2. Slobodno kretanje kapitala	21
4.1.3. Slobodno osnivanje i pružanje usluga	22
4.1.4. Slobodno kretanje osoba	23
4.2. Istočno partnerstvo	24
4.3. Program za jedinstveno tržište Europske unije za razdoblje 2021. – 2027.	26
4.4. Digitalno jedinstveno tržište Europske unije	29
4.4.1. Projekt EU4Digital Initiative	31
5. Brexit	32
5.1. Posljedice Brexita za Veliku Britaniju	32
5.2. Posljedice Brexita za Europsku uniju	35
6. Utjecaj pandemije COVID-19 na jedinstveno tržište Europske unije	37
6.1. Ekonomski utjecaj pandemije COVID-19 na posebne sektore	38
7. Zaključak	44
Literatura	45
Popis tablica	47
Popis slika	47

1. Uvod

Pokazatelji o Europskoj uniji dobiveni su na globalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Europska unija koalicija je 27 zemalja članica Europske unije, a temeljna svrha joj je promicanje mira, borba protiv diskriminacije, zaštita okoliša, promicanje globalnog tržišta, uspostavljanje monetarnog i gospodarskog sustava, promicanje društvenog napretka te ostvarivanje tehnološkog i znanstvenog razvoja.

U postupku pristupanja Europskoj uniji, trenutno se nalazi pet država kandidatkinja te dvije države potencijalne kandidatkinje. Republika Hrvatska, članica je Europske unije od 01. srpnja 2013. godine te ostvaruje brojne pozitivne ekonomske učinke, kao posljedicu pridruživanja Zajednici.

Temelj Europske unije je jedinstveno tržište Europske unije, poznato i pod nazivom zajedničko ili unutarnje tržište Europske unije koje počiva na “ Četiri slobode “, sloboda kretanja robe, sloboda kretanja kapitala, sloboda osnivanja i pružanja usluga, sloboda kretanja osoba.

Europska unija se tijekom 21. stoljeća susrela s brojnim izazovima. 31. siječnja 2020. godine, u ponoć, Velika Britanija izašla je iz Europske unije, a 21. siječnja 2020. godine, započela je pandemija Covid-19. Osim toga, susrela se s promjenama interneta i digitalnih tehnologija, koje su promijenile svakodnevnicu.

Prikupljene informacije vezane uz promjene koje se događaju, ali i opće informacije, prikupljene su na službenim stranicama Europske unije, Statističkom uredu Europskih zajednica i Državnom zavodu za statistiku te putem medija Republike Hrvatske i medija ostalih država članica Europske unije.

U tijeku su dugoročni planovi Europske unije za razdoblje 2021. – 2027., za uspješno suočavanje sa promjenama, poput Programa za jedinstveno tržište Europske unije u razdoblju 2021. – 2027.

1.1. Predmet i ciljevi istraživanja

Predmet diplomskog rada je istražiti jedinstveno tržište Europske unije kroz podatke o postupku pristupanja Europskoj uniji, zemljama članicama Europske unije i Europskog gospodarskog prostora, državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama, kao i kroz podatke o strategijama jedinstvenog tržišta Europske unije.

Cilj istraživanja je prikupiti podatke o jedinstvenom tržištu Europske unije te istražiti utjecaj pandemije COVID-19, utjecaj BREXITA na jedinstveno tržište Europske unije te istražiti očekivanja za budućnost u vidu Digitalnog jedinstvenog tržišta Europske unije kroz Projekt EU4Digital Initiative.

1.2. Metode istraživanja

U početnoj fazi rada najčešće je korištena metoda deskripcije, primjenjuje se postupak jednostavnog opisivanja i očitavanja činjenica. Tijekom cijelog rada upotrebljava se metoda kompilacije, odnosno preuzimaju se tuđi rezultati, najčešće rezultati službenih stranica institucija Europske unije, a također je tijekom cijelog rada zastupljena i deduktivna metoda u kojoj su predstavljena posebna i pojedinačna saznanja te zaključci iz općih sudova. U radu je korektno citirano sve što je preuzeto od drugih. Korištena je i statistička metoda, odnosno prikazane su masovne pojave pomoću brojčanog izražavanja. Delfi metoda koristi se u pojedinim dijelovima rada u vidu predviđanja budućih situacija.

1.3. Izvori podataka

Korišteni su sekundarni podatci, informacije dobivene služenjem Internetskih stranica. Rad se bazira na podacima prikupljenim putem online izvora, a najčešće korištenje Internetske stranice su službene stranice Europska unija, Europski parlament, Europsko vijeće, Vijeće Europe, Europska komisija te Statistički ured Europskih zajednica (EUROSTAT).

2. Europska unija (EU)

„ Ujedinjeni u raznolikosti “, moto je Europske unije koja predstavlja zajednicu mira i blagostanja, obogaćenu kulturama, jezicima i tradicijom 27 zemalja članica Europske unije te prema posljednjim podacima Statističkog ureda Europskih zajednica (Eurostat), zajednica 447,319,916 stanovnika. Osim mota Europske unije, obilježava ju službena valuta euro koja se koristi u 19 od 27 članica te himna “Oda radosti“, izvornog njemačkog naziva “Ode an die Freude “ čija je osnova posljednji stavak Beethovenove Devete simfonije. Pojam nastanka Europske unije sa sobom nosi imena Roberta Schumana, Konrada Adenauera, Simone Veila, Alcide de Gasperia, Winstona Churchilla, Jeana Monneta, od koji je najveći utjecaj ostavio Robert Schuman, kvalificirani pravnik i francuski ministar unutarnjih poslova, kasnije predsjednik udruge Europskog parlamenta te “Otac Europe“. 09. svibnja 1950. godine, objavio je Schumanov plan uz pomoć Jeana Monneta, a taj datum obilježen je kao Dan Europe. Cilj Schumanovog plana je zajednički plan i spajanje ekonomskih interesa, a u svom javnom govoru istaknuo je „ Europa se neće stvoriti odjednom ili prema jedinstvenom planu. Izgradit će se od betona dostignuća koja prvo stvaraju de facto solidarnost. Dolazak zajedno s narodima Europe zahtijeva eliminaciju vjekovna opozicija Francuske i Njemačke “ (Schuman, 1950).

Ubrzo nakon predstavljanja Schumanovog plana, pristigao je pozitivan odgovor njemačkog kancelara Konrada Adenauera koji je prepoznao priliku za mir te je vrlo brzo sklopljen dogovor. Nedugo nakon toga, sklopljeni su dogovori sa Italijom, Belgijom, Luksemburgom i Nizozemskom, a navedene zemlje danas se nazivaju “zemlje osnivačice“. Europski ugljen i Zajednica čelika, prva je europska nadnacionalna zajednica, osnovana 1958. godine.

2.1. Postupak pristupanja Europskoj uniji

Prema Članak 2., Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska unija temelji se na demokraciji, slobodi, ljudskom dostojanstvu, vladavini prava, jednakosti te poštivanju ljudskih prava i prava pripadnika manjina. Navede stavke, zajedničke su svim državama članicama Europske unije te ih odlikuje društvo pluralizma, nediskriminacije, jednakosti muškarca i žene, pravde i tolerancije.

U Članku 49., Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije, zahtjev za članstvo u Europskoj uniji može podnijeti zemlja Europe koja ispunjava, odnosno vrednuje i poštuje stavke iz Članka 2. Država koja želi postati članica Europske unije, obavještava o tome te podnosi zahtjev Europskom vijeću. Europsko vijeće traži mišljenje Europske komisije. Naravno, obavijestiti se mora Europski parlament kao i nacionalne parlamente. Ukoliko Europska komisija izda “ zeleno svjetlo“, Europsko vijeće mora jednoglasno donijeti odluku da se državi podnositeljici zahtjeva, dodijeli status države kandidatkinje. Europska komisija nakon toga donosi preporuku za početak postupka pregovaranja, ali Europsko vijeće donosi jednoglasnu odluku hoće li se pregovori započeti ili neće. Pristupni pregovori odvijaju se u više od 30 poglavlja.

Tablica 1 : Pregovarački procesi po poglavljima

1. Sloboda kretanja roba	2. Sloboda kretanja radnika
3. Pravo poslovnog nastanka i sloboda pružanja usluge	4. Sloboda kretanja kapitala
5. Javne nabave	6. Pravo trgovačkih društava
7. Pravo intelektualnog vlasništva	8. Tržišno natjecanje
9. Financijske usluge	10. Informacijsko društvo i mediji
11. Poljoprivreda i ruralni razvitak	12. Sigurnost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika
13. Ribarstvo	14. Prometna politika
15. Energetika	16. Porezi
17. Ekonomska i monetarna politika	18. Statistika
19. Socijalna politika i zapošljavanje	20. Poduzetništvo i industrijska politika
21. Trans-europske mreže	22. Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata
23. Pravosuđe i temeljna prava	24. Pravda, sloboda i sigurnost
25. Znanost i istraživanje	26. Obrazovanje i kultura
27. Okoliš	28. Zaštita potrošača i zdravlja
29. Carinska unija	30. Vanjski odnosi
31. Vanjska, sigurnosna i obrambena politika	32. Financijski nadzor
33. Financijske i proračunske odredbe	34. Institucije
35. Ostala pitanja	

Izvor: Izrada autora prema podacima „Ministarstvo vanjskih i europskih poslova“
(<http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/pregovori/kako-smo-pregovarali/>
pristupljeno 10. srpnja 2021.)

Europska komisija zadužena je za podnošenje izvješća, Europskom parlamentu, o analitičkom pregledu za svako poglavlje, nakon čega Europski parlament odlučuje hoće li se otvarati nova pregovaračka poglavlja. U ovom dijelu procesa postoje dvije mogućnosti. Prva mogućnost odnosi se na pozitivan odgovor Europskog parlamenta te na otvaranje novih pregovaračkih područja, dok se druga mogućnost odnosi na negativan odgovor Europskog parlamenta, nakon čega se, preporukom Europske komisije, privremeno mogu zatvoriti određena poglavlja. Kao i prethodno, Europsko vijeće mora donijeti jednoglasnu odluku na sve preporuke koje su dostavljene od strane Europske komisije. Po završetku pristupnih pregovora, ugovor za pristupanje se potpisuje nakon jednoglasne suglasnosti Europskog parlamenta te Europskog vijeća, nakon čega se u završnom dijelu ugovor šalje na ratifikaciju svim zemljama članicama Europske Unije.

2.2. Zemlje članice Europske unije i Ekonomskog gospodarskog prostora

Europska unija ne predstavlja isključivo priliku za mir već i gospodarsko i političko partnerstvo.

Tablica 2 : 27 država članica Europske unije prema godini pristupanja

GODINA PRISTUPANJA	ZEMLJE
01.01.1958.	■ Belgija ■ Francuska ■ Italija ■ Luksemburg ■ Nizozemska ■ Njemačka
01.01.1973.	■ Danska ■ Irska ■ Ujedinjeno Kraljevstvo (istupila 2020.)
01.01.1981.	■ Grčka
01.01.1986.	■ Portugal ■ Španjolska
01.01.1995.	■ Austrija ■ Finska ■ Švedska
01.05.2004.	■ Cipar ■ Češka ■ Estonija ■ Latvija ■ Litva ■ Mađarska ■ Malta ■ Poljska ■ Slovačka ■ Slovenija
01.01.2007.	■ Bugarska ■ Rumunjska
01.01.2013.	■ Hrvatska

Izvor: Izrada autora prema podatcima „Europa.hr“ (https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_hr#tab-0-1, pristupljeno 28. lipnja 2021.)

Slika 1: Države članice Europske unije – većinski dio kontinenta

2.3. Države kandidatkinje

7

Tablica 3 : Države kandidatkinje Europske unije

DRAŽAVA KANDIDATKINJA	BROJ STANOVNIKA (2019.)	GLAVNI GRAD
Albanija	2,862 milijuna	Tirana
Crna Gora	622.137	Podgorica
Sjeverna Makedonija	2,077 milijuna	Skoplje
Srbija	6,945 milijuna	Beograd
Turska	82 milijuna	Ankara

Izvor: Izrada autora prema podacima „ Europa.hr “ (https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_hr#tab-0-1, pristupljeno 28. lipnja 2021.)

Albanija je identificirana, zajedno sa ostalim zemljama zapadnog Balkana, kao zemlja kandidatkinja. Naime, Albanija je formalni zahtjev za pristup Europskoj uniji podnijela 2009. godine, no Europska komisija je procijenila da postoje nedostaci u stupnju usklađenosti s kriterijima za članstvo, nedostaci u području reforme, pravosuđa i javne uprave. U listopadu 2012., preporučeno je da se Albaniji dodijeli status kandidatkinje, a što je službeno objavljeno u lipnju 2014. U travnju 2018. godine, započeti su pregovori o pristupanju Albanije Europskoj uniji, a 2020. godine, pregovarački okvir predstavljen je državama članicama.

Crna gora, 2006. godine, ostvarila je neovisnost od državne zajednice Srbija i Crna Gora, a nova država prijavila se za članstvo u Europskoj uniji 2008. godine. Europska komisija je 2010. godine, dala povratnu informaciju Crnoj Gori o potrebi za rješavanjem sedam ključnih prioriteta prije početka pregovora, a Vijeće Europske unije, dodijelilo joj je status kandidatkinje. Pregovori sa Crnom Gorom započeli su 29. lipnja 2012. Prema posljednjim podacima, 30. lipnja 2020., otvoreni su pregovori o poglavlju 8: Politika tržišnog natjecanja.

Sjeverna Makedonija podnijela je službeni zahtjev za pristupanje Europskoj uniji u ožujku 2004. godine, a Europsko vijeće je godinu kasnije donijelo odluku te dodijelilo Sjevernoj Makedoniji status države kandidatkinje. Od 2009. godine, preporučuje se otvaranje pristupnih pregovora. Međutim, tek 11 godina kasnije, 2020. godine, Europsko vijeće otvara pristupne pregovore sa Sjevernom Makedonijom te prihvaća komunikaciju Europske komisije o “Poboljšanje pristupnog procesa – vjerodostojna perspektiva EU-a za zapadni Balkan“.

Srbija je prepoznata kao potencijalni kandidat, zajedno sa pet zemalja zapadnog Balkana, u Solunu 2003. godine. 2008. godine, Srbija je ostvarila prioritete za zahtjev za članstvo, a službeni zahtjev poslala je 2009. Nakon samo godinu dana, 2010. godine, Srbija je dobila status države kandidatkinje. Prema posljednjim podacima, Srbija je do sada otvorila osamnaest poglavlja i privremeno zatvorila dva poglavlja.

Od svih država kandidatkinja, Turska je najstarija kandidatkinja koja je svoj zahtjev podnijela daleke 1987. godine, a 1999. proglašena je podobnom za članstvo u Europskoj uniji. Službeni pregovori započeli su 2005. godine, ali budući da Turska još uvijek nije pristala primijeniti dodatni protokol Sporazuma o pridruživanju, osam pregovaračkih poglavlja neće biti otvoreno niti će bilo koje poglavlje biti privremeno zatvoreno. Turska znatno zaostaje u područjima vladavine prava, temeljnih prava i demokracije te su zbog toga pregovori s Turskom od 2018. zamrznuti, što je iznimno veliki problem za Tursko gospodarstvo koje se suočava sa velikom nezaposlenošću, visokom inflacijom, ekonomskom nestabilnošću i prekomjernim oslanjanjem na vanjsko financiranje. Iako nije članica Europske unije, Turska kao zemlja u svijetu koja prima najveći broj izbjeglica, stvorila je zajednički plan sa Europskom unijom za zaustavljanje priljeva iregularnih migracija i uspostavljanje reda u migracijskim tokovima.

2.4. Države potencijalne kandidatkinje

Države koje žele pristupiti Europskoj uniji, a ne ispunjavaju uvjete za članstvo, nazivaju se države potencijalne kandidatkinje. U ovom statusu, moraju dokazati da će moći “ igrati svoju ulogu “ kao članice te poštovati pravila i standarde Europske unije, dobiti suglasnost Europske unije i država članica te imati pristanak svojih građana koji ulazak moraju odobriti putem referenduma.

Tablica 4: Države potencijalne kandidatkinje

DRŽAVA POTENCIJALNA KANDIDATKINJA	GLAVNI GRAD	POVRŠINA	BROJ STANOVNIKA (2019.)
Bosna i Hercegovina	Sarajevo	51.197 km ²	3,301 milijun
Kosovo	Priština	10.887 km ²	1,873 milijuna

Izvor: Izrada autora prema podacima „ Europa.hr “ (https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_hr#tab-0-1, pristupljeno 28. lipnja 2021.)

Od 2003. godine, kada je Bosna i Hercegovina identificirana kao potencijalni kandidat u Solunu, na snagu su stupili brojni sporazumi sa Europskom unijom. Službeni zahtjev za pristup Europskoj uniji podnesen je 2006. godine, ali je Europska komisija 2009. godine utvrdila 14 ključnih prioriteta koja država mora ispuniti kako bi dobila mogućnost pristupnih pregovora. Iako nije članica zajednice, Europska unija svoje resurse raspoređuje po Bosni i Hercegovini u okviru Zajedničke sigurnosne i obrambene politike i Zajedničke vanjske i sigurnosne politike. U razdoblju 2014. – 2020., Europska unija je izdvojila 165 milijuna eura za Bosnu i Hercegovinu.

Misija “EULEX“ je misija putem koje Europska unija doprinosi stabilnosti na Kosovu, ustanovljena 2008. godine sa sjedištem u Prištini, Kosovo.

Tablica 5: Operativni ciljevi misije “EULEX“

OPERATIVNI CILJEVI	
Cilj praćenja, mentorstva i savjetovanja	Omogućava pružanje potpore institucijama vladavine prava u Kosovu i političkom dijalogu Beograda i Prištine.
Izvršni cilj	Podupiranje donošenja sudskih odluka ustavnog, građanskog pravosuđa, kaznenog progona, donošenje presuda u određenim kaznenim predmetima.

Izvor: Izrada autora prema podacima „Europsko vijeće“
(<https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2018/06/08/eulex-kosovo-new-role-for-the-eu-rule-of-law-mission> , pristupljeno 29. lipnja 2021.)

Međutim, Kosovo još uvijek nema preduvjet za postati članicom Europske unije iako ju 23 od 27 zemalja članica Europske unije priznaju kao neovisnu državu, Slovačka, Rumunjska, Francuska, Cipar i Grčka to nisu učinile te ne priznaju Kosovo kao neovisnu državu.

3. Republika Hrvatska – 28. zemlja članica Europske unije

Republika Hrvatska je Europskoj uniji pristupila kao 28. zemlja članica Europske unije, 01. srpnja 2013. Međutim, izlaskom Velike Britanije iz Europske unije, Republika Hrvatska postaje 27. zemlja članica.

Republika Hrvatska je parlamentarna zemlja u kojoj je struktura vlasti podijeljena na izvršnu, zakonodavnu i pravosudnu ovlast. Izvršnu vlast predstavljaju predsjednik, predsjednik vlade, premijer i čelnik države. Zastupnici Republike Hrvatske u Europskom parlamentu se biraju na mandat od četiri godine, nadziru izvršnu vlast, ali ima i zakonodavne ovlasti.

3.1. Ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju

18. prosinca 2002. godine, Hrvatski Sabor je jednoglasno odlučio da će poslati Zahtjev za članstvo u Europskoj uniji, što je Vlada Republike Hrvatske, slijedom toga i učinila. „Komisija je 10. srpnja 2003. godine Hrvatskoj uputila tzv. upitnik s 4 560 pitanja iz različitih područja funkcioniranja države, institucija, gospodarstva i sl. Odgovori na upitnik bili su svojevrsna slika stanja u Hrvatskoj, a sastavljanje tih odgovora bio je vrlo opsežan posao koji je završen u zadanom roku od tri mjeseca. Odgovori na upitnik uručeni su Europskoj komisiji 9. listopada 2003. godine.“ Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (2013.)

20. travnja 2004. godine, Europska komisija iznijela je pozitivno stajalište o zahtjevu Republike Hrvatske. Prva sjednica održana je 3. listopada 2005., sa temom Opća stajališta Europske unije i Republike Hrvatske.

Država kandidatkinja obvezna je preuzeti pravnu stečevinu Europske unije te ju učinkovito primijeniti. Ako država kandidatkinja pravnu stečevinu ne prihvati niti primijeni do trenutku pristupanja, može zatražiti tzv. prijelazno razdoblje. Prijelazno razdoblje je vremenski i sadržajno ograničeno, a država kandidatkinja ima dodatno vremensko razdoblje za primjenu i prihvaćanje pravne stečevine Europske unije.

Tijekom pristupnih pregovora te otvaranja poglavlja, uslijedila je faza screeninga. U fazi screeninga, Republika Hrvatska je morala dokazati da može u potpunosti prihvatiti i primijeniti pravnu stečevinu Europske unije. Proces je trajao oko godinu dana.

Pristupni pregovori vodili su se na temelju pregovaračkih stajališta koja se izrađuju za svako pojedino poglavlje. U Izradi pregovaračkih stajališta Republike Hrvatske, sudjelovali su Pregovaračka skupina za vođenje pregovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, Nacionalni odbor za praćenje pregovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, Radne skupine za pripremu pregovora o pojedinim poglavljima, Koordinacija za pregovore o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji. Pregovaračka stajališta usvajala je Vlada Republike Hrvatske koja je putem Tajništva Međuvladine konferencije, dostavljala pregovaračka stajališta Europskoj uniji.

Nakon završetka pristupnih pregovora te zatvaranja pregovora u svim poglavljima, država je imala obvezu potpisati Ugovor o pristupanju te Akt o pristupanju. Prilikom sklapanja te potpisivanja Ugovora i Akta, potpisnice su na jednoj strani sve države članice Europske unije te institucije Europske unije, a na drugoj strani Republika Hrvatska. Prilikom potpisivanja, Ugovor o pristupanju, prelazi u postupak ratifikacije, a u skladu s ustavnim odredbama svake zemlje članice Europske unije.

Nakon potpisivanja Ugovora o pristupanju te Akta o pristupanju, Republika Hrvatska dobila je status “ država pristupnica “ s čime započinje sudjelovanje u radu institucija Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije .

Nakon što je završio proces ratifikacije, Republika Hrvatska, sa rokom od 30 radnih dana, morala je održati referendum na kojem građani odlučuju o pristupanju države u Europsku uniju. Na referendumu se 66% glasača izjasnilo da želi pristupiti Europskoj uniji.

01.srpnja 2013. Hrvatska postaje država članica Europske unije.

Tablica 6: Interaktivna vremenska crta

DATUM

01.06.2000.	Europsko vijeće navodi da su sve zemlje SAP-a “potencijalni kandidati“ za članstvo u Europsku uniju.
29.10.2001.	Potpisan je sporazum o stabilizaciji i pridruživanju.
21.02.2003.	Republika Hrvatska se prijavljuje za članstvo u Europskoj uniji.
01.04.2004.	Europska komisija odobrava zahtjev za članstvo Republike Hrvatske u Europsku uniju.
01.06.2004.	Europsko vijeće je potvrdilo Republiku Hrvatsku kao zemlju kandidatkinju.
01.12.2004.	Europsko vijeće određuje 17. ožujka 2005. godine kao datum početka pregovora, uvjetovano punom suradnjom s Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju.
01.02.2005.	Stupa na snagu Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP).
16.03.2005.	Europska unija odgađa početak pristupnih pregovora, ali usvaja pregovarački okvir.
20.10.2005.	Počinja faza “screeninga“ pristupnih pregovora.
06.06.2006.	1. poglavlje pristupnih pregovora – znanost i istraživanje – službeno otvoreno i privremeno zatvoreno na ministarskoj konferenciji 20.10.2005.
30.06.2011.	Zadnje od 35 pregovaračkih poglavlja je zatvoreno.
12.10.2011.	Europska komisija je izdala povoljno mišljenje o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji i usvojila posljednje izvješće o napretku.
06.12.2011.	Europsko vijeće usvojilo je odluku o prijemu Republike Hrvatske.
09.12.2011.	Europska unija i Republika Hrvatska potpisale su ugovor o pristupanju.
22.01.2012.	66% glasača na referendumu želi se pridružiti Europskoj uniji.
01.07.2013.	Republika Hrvatska pridružuje se Europskoj uniji.

Izvor: Izrada autora prema podacima „European Union“
 (https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/croatia_en , pristupljeno 30. lipnja 2021.)

3.2. Ekonomski učinci pristupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju

Ulazak u Europsku uniju, za Republiku Hrvatsku značio je kartu za ubrzani gospodarski razvoj. Najveća korist ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju je pristup jedinstvenom, odnosno unutarnjem tržištu Europske unije. Temeljne značajke jedinstvenog tržišta su slobodno kretanje robe, usluga, kapitala te ljudi. U skladu s navedenim, Republika Hrvatska značajno je promijenila izvoz i uvoz, uspoređujući podatke o izvozu i uvozu prije ulaska u Europsku uniju te sadašnje podatke.

Slika 2: Ukupan izvoz Republike Hrvatske i izvoz Republike Hrvatske u zemlje Europske unije u razdoblju 2010. – 2020.

DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU REPUBLIKE HRVATSKE CROATIAN BUREAU OF STATISTICS		2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Izvoz	Export											
Ukupno	Total	8.905.242	9.582.161	9.628.468	9.589.448	10.368.782	11.527.852	12.316.569	14.016.945	14.543.427	15.226.703	14.899.762
Zemlje Europske unije ³⁾	EU countries ³⁾	5.438.856	5.735.364	5.601.253	5.926.536	6.622.207	7.683.383	8.183.133	9.093.104	9.996.835	10.399.706	10.388.720

Izvor: Preuzeto sa „Državni zavod za statistiku“ (Data from database: Export and import by country of destination/origin/Last Updated: 01/12/2020, pristupljeno 09. srpnja 2021.)

Promatrajući ukupan izvoz Republike Hrvatske te uspoređujući izvoz u razdoblju prije ulaska u Europsku uniju te nakon ulaska, dolazi se do zaključka da Republika Hrvatska postepeno ostvaruje veći izvoz sa evidentiranim većim porastom izvoza nakon 2013. godine, godine pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. 2013. godine, izvoz je iznosio 9.589.448 (tisuće eura), a prema posljednjim podacima iz 2020. godine, iznosi 14.899.762 (tisuće eura), što je povećanje od 64,4% u periodu od sedam godina.

Neposredno prije ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, država je najviše izvozila u Italiju (1.472.474 tisuće eura), daleko više nego u ostale zemlje, dok je najmanje izvozila u Latviju (4.863 tisuće eura). Prema posljednjim podacima, Republika Hrvatska najviše izvozi u Njemačku, (1.909.038 tis. eura), a slijede Italija (1.863.211 tisuće eura), Slovenija (1.544.584 tisuće eura) i Mađarska (1.063.069 tisuće eura). Cipar je država članica u koju Republika Hrvatska najmanje izvozi (7.651 tisuće eura).

Republika Hrvatska, nažalost, više uvozi nego što izvozi. Konkretno, država uvozi 65% više nego što izvozi, a razlika se očituje u 8.018.105 (tisuće eura).

Slika 3: Ukupan uvoz Republike Hrvatske i izvoz Republike Hrvatske u zemlje Europske unije u razdoblju 2010. – 2020.

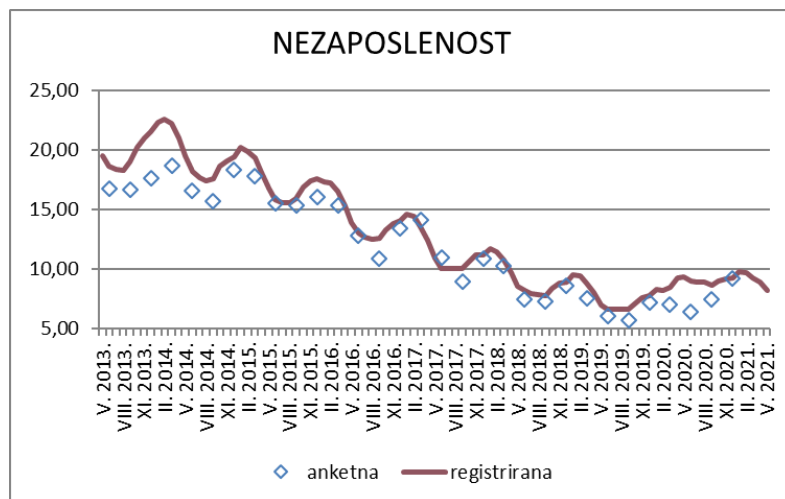
DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU REPUBLIKE HRVATSKE CROATIAN BUREAU OF STATISTICS		2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Uvoz	Import											
Ukupno	Total	15.137.011	16.281.147	16.215.896	16.527.900	17.129.405	18.482.861	19.711.866	21.891.649	23.747.557	24.980.960	22.917.867
Zemlje Europske unije ³⁾	EU countries ³⁾	9.109.602	10.065.202	11.769.540	12.220.028	13.082.393	14.420.100	15.223.635	17.087.954	18.548.677	20.092.865	18.393.216

Izvor: Preuzeto sa „Državni zavod za statistiku“ (Dana from database: Export and import by country of destination/origin/Last Updated: 01/12/2020, pristupljeno 09. srpnja 2021.)

Prije ulaska u Europsku uniju, Republika Hrvatska je, kao i u prethodnoj situaciji sa izvozom, najviše uvozila u Italiju (2.272.627 tisuće eura). Međutim, iznimno velik uvoz ostvarivala je sa Njemačkom (2.163.026 tisuće eura) i Austrijom (1.588.630 tisuće eura), dok je najmanje uvozila iz Estonije (3.585 tisuće eura), Luksemburga (3.616 tisuće eura) i Latvije (3.887 tisuće eura). Situacija 2020. godine je slična kao 2012. godine, u pogledu zemalja iz kojih se najviše uvozi. Sukladno tomu, najviše se uvozi od Italije (2.824.342 tisuće eura), Njemačke (3.502.343 tisuće eura) i Austrije (1.513.191 tisuće eura). Međutim, od pristupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju, znatno je porastao uvoz iz Mađarske koje trenutno jedna od zemalja iz kojih se najviše uvozi (1.769.671 tisuće eura). Najmanje se uvozi iz Malte (6.907 tisuće eura).

Radna snaga je ekonomski indikator koji je, nakon ulaska u Europsku uniju, doživio poboljšanje.

Slika 4: Usporedba nezaposlenosti u razdoblju od V.2013. do V.2021.

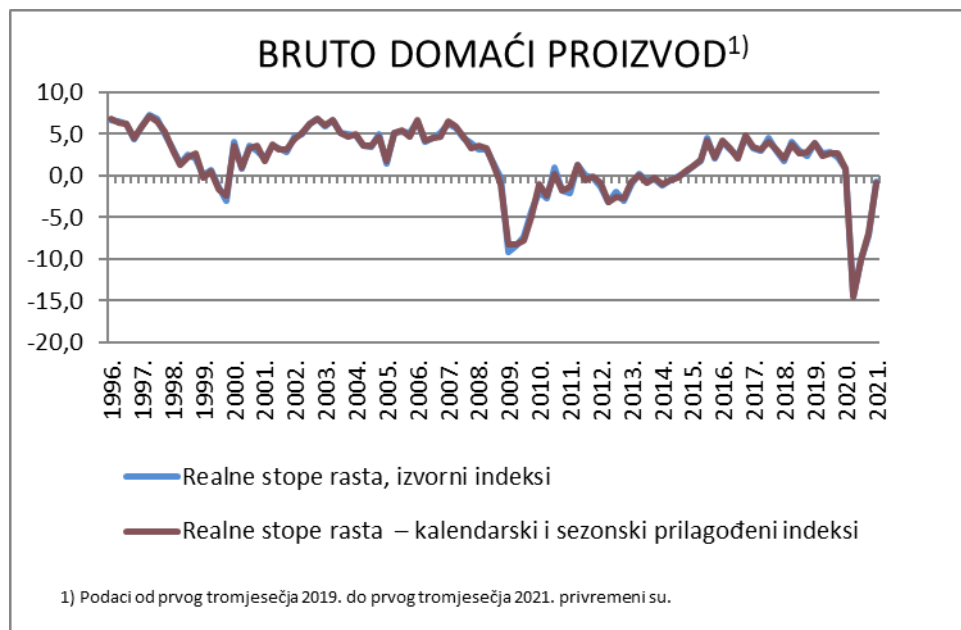

Izvor: Preuzeto sa „Državni zavod za statistiku“ (Dana from database: Labour force survey/Last Updated: 05/2021, pristupljeno 09. srpnja 2021.)

Naime, 2012. godine, radno sposobno stanovništvo činilo je 3.625.595 osoba, od čega broj zaposlenih iznosi 1.509.645, nezaposleno je 331.288 osoba, dok broj neaktivnih iznosi 1.784.662. S tim u vezi, stopa nezaposlenosti prije ulaska u Europsku uniju, iznosila je 18%. Prema posljednjim podacima, značajna promjena dogodila se u navedenom segmentu. Konkretno, u 2020. godini, 1.633.888 osoba je zaposleno, dok su nezaposlene 164.673 osobe, što je stopa nezaposlenosti u iznosi 9,2%. Uspoređujući sa periodom prije ulaska države u Europsku uniju, stopa nezaposlenosti se smanjila za 51,1%.

Promatrajući ekonomske učinke, bitno je spomenuti Bruto domaći proizvod (BDP).

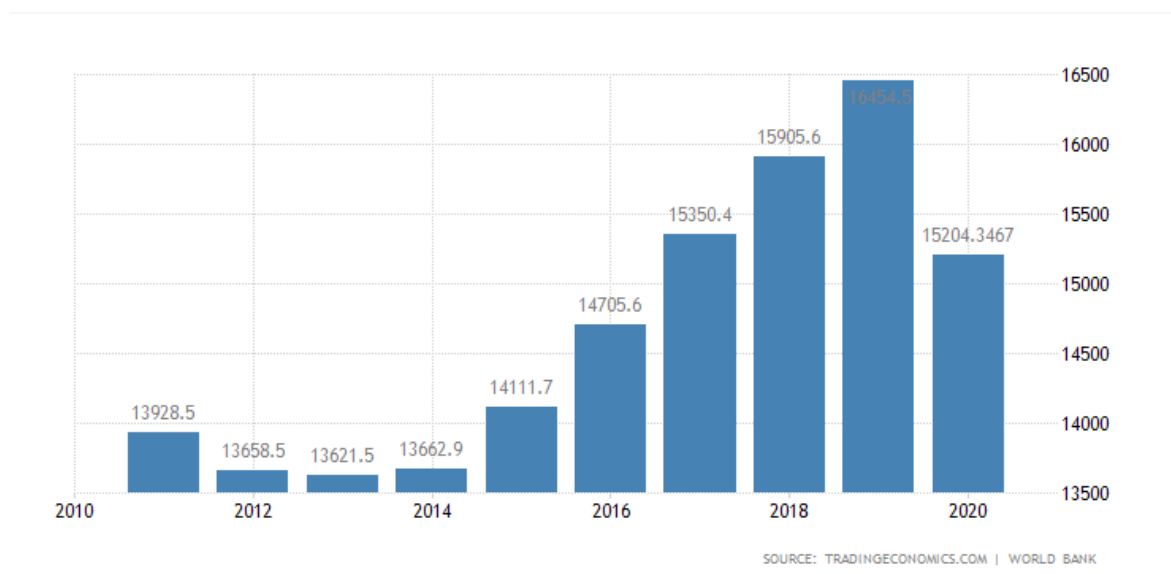
Slika 5: Bruto domaći proizvod (BDP) u razdoblju 1996. - 2021.

Izvor: Preuzeto sa „Državni zavod za statistiku“ (Data from database: Gross Domestic Product/ Last Updated: 2021, pristupljeno 09. srpnja 2021.)

BDP Republike Hrvatska je 2012. godine, iznosio 13.258,36\$, dok je prema posljednjim evidentiranim podacima njegov iznos \$56 bilijuna.

Slika 6: Bruto domaći proizvod po glavi stanovnika u razdoblju 2010. - 2020.

Izvor: Preuzeto sa <https://tradingeconomics.com/croatia/gdp-per-capita> , pristupljeno 09. srpnja 2021.

Bruto domaći proizvod po stanovniku, 2012. godine, zabilježen je u iznosu 12.658,5\$, dok je posljednji put, 2020. godine, zabilježen u iznosu 15.204,35\$.

4. Jedinstveno tržište Europske unije

Temeljni cilj Europske unije bio je stvoriti tržište koje će biti zajedničko za sve države članice Europske unije te im omogućiti slobodno kretanje robe, kapitala, usluga i ljudi. Prvobitno je uspostavljeno slobodno kretanje robe između šest država članica. U osamdesetim godinama, Europska unija je počela zaostajati u odnosu na ostatak razvijenog svijeta. Arthur Cockfield, napisao je i objavio knjigu “ Bijela knjiga “ u kojoj je utvrđeno 300 mjera za dovršetak jedinstvenog tržišta. Knjiga je predstavljena u Komisiji Delors, prihvaćena te je na temelju nje usvojen Jedinstveni europski akt, a jedinstveno tržište pokrenuto je 01. siječnja 1993.

Novi pristup zahtijevao je definiranje pozitivne i negativne integracije. Pozitivna integracija odnosi se na približavanje standarda i zakona, što je definirano Ugovorom o funkcioniranju Europske unije, Članku 114: Usklađivanje zakonodavstva. Negativna integracija fokusirana je na nametanje državama članicama zabrane, primjerice diskriminatorno ponašanje i druge restriktivne prakse.

Tijekom povijesti stvaranja jedinstvenog tržišta Europske unije, sklopljeni su brojni ugovori, od kojih su najznačajniji Maastrichtski ugovor, Ugovor iz Amsterdama i Lisabonski ugovor. Maastrichtskim ugovorom započeto je stvaranje Ekonomske i monetarne unije. Relativno su sve slobode brzo prihvaćene, osim slobode usluga čije je uvođenje trajalo duže i posljednje je provedeno putem Direktive o imenovanju radnika i Direktivne o uslugama na unutarnjem tržištu. 1997. godine, uslijedio je Ugovor iz Amsterdama koji ukida fizičke zapreke uvođenjem Schengenskog područja. Ukida se granična kontrola, uvode se zajednička prava o vizama te ostvaruje policijska i pravosudna suradnja. Lisabonski ugovor, na snazi je od 2009. godine, međutim nisu sva područja koja se odnose na “Četiri slobode“ bila u potpunosti otvorena. To se tek ostvarilo kasnije uz rad na ekonomskoj i monetarnoj uniji.

Jedinstveno tržište Europske unije naziva se još i zajedničko te unutarnje tržište Europske unije. Ono obuhvaća 27 država članica, ali uključuje i zemlje Europskog gospodarskog prostora, odnosno Island, Lihtenštajn i Norvešku, ali i Švicarsku zbog bilateralnih ugovora.

Potpuno pravo pristupa jedinstvenom tržištu Europske unije imaju sve države članice Europske unije, dok je ograničeno sudjelovanje omogućeno potencijalnim kandidatima poput Srbije,

Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Kosova, Sjeverne Makedonije i Albanije te zemljama Gruziji, Moldaviji i Ukrajini kao Istočnoeuropskim zemljama, ustanovljeno pojedinačnim sporazumima slobodne trgovine.

Temelj jedinstvenog tržišta Europske unije su “Četiri slobode“, sloboda kretanja robe, sloboda kretanja kapitala, sloboda osnivanja i pružanja usluga, sloboda kretanja roba.

U nastavku rada, detaljno je razrađena Strategija jedinstvenog tržišta Europske unije.

4.1. Strategija jedinstvenog tržišta Europske unije

Europska komisija iznijela je plan, strategiju jedinstvenog tržišta, u cilju otkrivanja punog potencijala jedinstvenog tržišta Europske unije. Upravo je jedinstveno tržište Europske unije, temelj europskog projekta, koji omogućava slobodu kretanja roba, kapitala, osnivanja i pružanja usluga te osoba. Strategijom se potiče rast i povećava broj radnih mjesta. Također, nastoji se ojačati industrijska baza te učini jedinstveno tržište Europske unije “odskočnom daskom“ za tvrtke iz Europske unije, mala i srednja poduzeća i novoosnovana poduzeća, u cilju proširivanja i povećanja svog poslovanja.

4.1.1. Slobodno kretanje robe

Temeljne slobode na kojima počiva Europska unija su slobodno kretanje robe, slobodno kretanje kapitala, slobodno osnivanje i pružanje usluga i slobodno kretanje osoba.

Postoje brojne prepreke u trgovini zbog koje ne postoji mogućnost plasiranja proizvoda na nacionalna tržišta. Sloboda kretanja roba, označava uklanjanje prepreka u trgovini. Samim time, na tržištu se povećava konkurentnost, cijene su niže, povećan je asortiman, povećana je ponuda, ali su i više razine zaštite potrošača.

Jedinstveno tržište, u sklopu temeljne slobode kretanja roba ima pozitivne i negativne integracije. Pozitivna integracija su regulativna aktivnost u Europskoj uniji koja ostvaruje harmonizaciju pravnih normi, dok negativna integracija zabranjuje donošenje mjera s kojima bi se ostvarila diskriminacija proizvoda iz drugih članica te donošenje mjera koje predstavljaju prepreku pristupu tržištu.

Konkretno, sloboda kretanja robe odnosi se na ukidanje pristojbi i carina, ukidanje zabrane količinskih ograničenja, uvođenje carinske tarife za treće države, reformu državnih monopola. Pod jednakim uvjetima, roba slobodno kola, prepreke i ograničenja su ukinuti, a odnose se na proizvedene robe u jednoj državi članici Europske unije te postavljanje robe na tržište u drugoj državi članici Europske unije. Prvo ukidanje prepreke količinskih ograničenja te carina, dogodilo se 01. srpnja 1968. Potpisan je Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU) u kojem se ističu Članak 30. koji zabranjuje carine i pristojbe s jednakim učinkom, Članak 34. koji zabranjuje količinska ograničenja i sve mjere s jednakim učinkom te Članak 110. zabranjuje diskriminirajuće nacionalno oporezivanje.

Međutim, potrebe javno reda, javnog morala, javne sigurnosti, zaštite životinja, biljaka i zdravlja ljude, zaštite trgovačkog i industrijskog vlasništva, zaštite nacionalnog blaga te zaštite umjetničke, arheološke, povijesne vrijednosti mogu zahtijevati određena ograničenja.

4.1.2. Slobodno kretanje kapitala

Kretanje kapitala je širok pojam koji još uvijek nema jasno određenu definiciju. On uključuje strana ulaganja, kupnju nekretnina te ulaganje u nekretnine, odobravanje kredita i zajmova, ulaganje u vrijednosne papire i dr. Prethodno su navedene četiri slobode Europske unije, a slobodno kretanje kapitala, posljednje je uvedeno, tek Ugovorom iz Maastrichta, a stupanjem tog ugovora na snagu, 1994. godine, zabranjena su ograničenja kretanja kapitala.

Tablica 7: Tablica. Značenje slobode kretanja kapitala za europske građane i poduzeća

PREDNOSTI ZA EU GRAĐANE	PREDNOSTI ZA EU PODUZEĆA
otvaranje bankovnog računa u inozemstvu	vlasništvo i ulaganje u druga europska društva
ulaganje gdje je ostvariv najbolji povrat	prikupljanje najpovoljnijeg novčanog kapitala
kupovanje nekretnina u drugoj zemlji članici Europske unije	
kupovanje udjela u inozemnim društvima	

Izvor: Izrada autora prema podacima „Europa.eu“ (https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-markets/capital-movements_hr , pristupljeno 09. srpnja 2021.)

Cilj je ukloniti ograničenja pri kretanju kapitala između država članica Europske unije, poduprijeti jedinstveno tržište te upotpuniti četiri temeljne slobode. Slobodno kretanje kapitala, neophodno je za razvoj Ekonomske i monetarne unije (EMU), odnosno promidžba i uvođenje eura kao međunarodne valute te postizanja statusa globalnog igrača.

4.1.3. Slobodno osnivanje i pružanje usluga

Slobodno osnivanje i pružanje usluga omogućava da poslovni subjekti u bilo kojoj državi članici Europske unije, nude i pružaju svoje usluge, a da se u njima ne nastanjuju poslovno. Možemo ga definirati kao pravo tvrtki i građana da pružaju usluge bez prepreke ograničenja, na području bilo koje države članice Europske unije, ne uzimajući u obzir nadležnost i nacionalnost.

Pravnim i fizičkim osobama, obrtnicima, trgovačkim društvima i slobodnim zanimanjima se pruža mogućnost obavljanja gospodarske aktivnosti u bilo kojoj državi članici Europske unije. Zabranjeno je da usluge i aktivnosti, u slobodi osnivanja i pružanja usluga, budu predmet diskriminatornih i restriktivnih mjera. Naravno, izuzetak su one usluge i aktivnosti koje se mogu općim interesom opravdati. Svako osnivanje samostalne djelatnosti ima pravo osnivanja

i upravljanja sa istim uvjetima kakve ima i država članica u kojoj se osniva i upravlja samostalnom djelatnošću. Sloboda se odnosi na sve usluge koje se pružaju i uobičajeno, ali uz naknadu, ako odredbama slobode kretanja robe, osoba i kapitala nije drugačije određeno. Prethodno spomenuti izuzetci su proizvodnja i trgovina ratne opreme te pravila javnog poretka, javnog zdravlja ili javne sigurnosti.

Istraživanja su pokazala, da se prema posljednjim podacima, zbog slobodnog osnivanja i pružanja usluga, godišnje ostvarila korist od 284 milijarde eura.

4.1.4. Slobodno kretanje osoba

Ugovorom iz Maastrichta 1992. godine, utvrđeno je temeljno načelo građanstva Europske unije, slobodno kretanje osoba. Iako je kretanje osoba uvedeno 1957. godine, Ugovorom o osnivanju Europske ekonomske zajednice, ono je tada obuhvaćalo isključivo zaposlenike i pružatelje usluga, a prethodno navedenim Ugovorom iz Maastrichta slobodno kretanje počelo se odnositi na svakog državljanina. U odredbe o području sigurnosti, pravde i slobode, uvedeno je Ugovorom iz Lisabona.

Direktiva 2004/38/EZ predstavlja sveobuhvatnu, novu direktivu. Ona obuhvaća određena prava i obveze. Uvjet za građane Europske unije jest posjedovanje putovnice ili osobne iskaznice. Postoji mogućnost da država domaćin izričito zahtjeva da osoba prijavi boravak u zemlji, a u tom slučaju, to je obveza. Ukoliko je boravak planiran dulje od tri mjeseca, tada svi nezaposleni građani moraju imati zdravstveno osiguranje te dovoljno financijskih sredstava te ne smiju postati teret socijalnim službama države domaćina. Osobe koje nisu državljani zemlje članice Europske unije, mogu boraviti u zemlji članici Europske unije, ukoliko se smatraju članovima obitelji ili podnesu zahtjev za izdavanje dozvole za boravak koja vrijedi maksimalno pet godina. U skladu sa Direktiva 2004/38/EZ, članovima obitelji smatra se bračni drug (neovisno je li istog spola ili nije), partner (ukoliko je registrirani partner), potomci (koji nisu navršili 21. godinu, a odobravaju se potomci bračnog partnera te registriranog partnera) i uzdržavani srodnici (također, uključuje uzdržavane srodnike bračnog i registriranog partnera).

Tek nakon pet godina boravka, moguće je steći pravo zakonitog, neprekidnog boravka, ali isključivo ukoliko je zadovoljen uvjet da nije izvršena odluka o izgonu. Naravno, moguće je i izgubiti pravo boravka, ukoliko postoji odsutnost od uzastopno dvije godine.

4.2. Istočno partnerstvo

Istočno partnerstvo je naziv za gospodarsku integraciju i političko udruživanje Europske unije sa šest istočnoeuropskih zemalja partnera.

Slika 7: Istočnoeuropske zemlje partneri

Izvor: Preuzeto sa <https://www.consilium.europa.eu/hr/infographics/towards-stronger-eastern-partnership/> , pristupljeno 09. srpnja 2021.

Dakle, Istočno partnerstvo uključuje Europsku uniju te zemlje Armeniju, Azerbajdžan, Bjelorusiju, Gruziju, Republiku Moldovu i Ukrajinu.

Na obljetnici 10. godine postojanja Istočnog partnerstva, Europska komisija je definirala ciljeve politike za budućnost. Nakon 2020. godine, surađivati će se kroz pet ciljeva politike

Tablica 8: Pet ciljeva politike Istočnog partnerstva nakon 2020.

CILJEVI POLITKE ISTOČNOG PARTNERSTVA
1. održiva, integrirana i otporna gospodarstva
2. sigurnost, vladavina prava, odgovorne institucije
3. otpornost na klimatske promjene i okolišna otpornost
4. digitalna transformacija
5. uključiva i pravedna društva

Izvor: Vlastita izrada autora prema „Europsko vijeće“

(<https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/eastern-partnership/> , pristupljeno 09. srpnja 2021.)

Armenija i Europska unija, suradnju su fokusirale na poboljšanje i produbljivanje suradnje u svim područjima. Armenija sudjeluje u Euroazijskoj ekonomskoj uniji, zbog čega su privremeno obustavljeni pregovori pristupanju Armenije Europskoj uniji. Unatoč tomu, Armenija i Europska unija, potpisale su 24. studenog 2017. godine, na sastanku Istočnog partnerstva, pojačan sporazum o partnerstvu.

Azerbajdžan i Europska unija, Istočno partnerstvo koriste kao uzajamnu korist. Suradnja s Azerbajdžanom u Istočnom partnerstvu se temelji na dva osnovna načela. Prvi se odnosi na slobodu Azerbajdžana u odlučivanju do koje mjere želi sudjelovati političkom pridruživanju i gospodarskoj integraciji, dok s druge strane, Europska unija neće prihvatiti kompromise vezane uz temeljne vrijednosti Istočnog partnerstva.

Između Europske unije i Bjelorusije, narušeni su odnosi. Naime, 2020. godine, Europska unija je uvela mjere ograničavanja protiv Bjelorusije zbog prevara na predsjedničkim izborima u Bjelorusiji te zbog nasilne represije i zastrašivanja članova/ica oporbe i novinara te mirnih prosvjednika. Europska unija, osudila je izbore koji nisu poštteni ni slobodni. Konkretno, uvedena je zabrana pristupa zračnim lukama te prelijetanja zračnog prostora Europske unije. Zabrana obuhvaća sve stanovnike Bjelorusije, uključujući i predsjednika Aleksandra Lukašenko.

Dok su odnosi Europske unije i Bjelorusije narušeni, odnosi Europske unije sa Gruzijom postaju sve čvršći. Od 2016. godine, odnos obuhvaća područje slobodne trgovine, političkog udruživanja i ekonomske integracije. Europska unija, iznimno je posvećena potpori za snažnu, neovisnu i prosperitetnu Gruziju.

Od 2014. godine, ostvaruje se stalni rast između trgovina Europske unije i Republike Moldavije. Sporazumom o pridruživanju, uključuje se područje slobodne trgovine te snažnog političkog udruživanja i ekonomske integracije. Europska unija pruža podršku i pomoć reformama demokracije te pruža koristi za državljane Moldavije.

Sporazumom između Ukrajine i Europske unije promiču se političke veze, gospodarska povezanost te poštovanje zajedničkih vrijednosti. Sporazum je stupio na snagu u rujnu 2017. godine, a osim prethodno navedenog, gospodarski dio sporazuma uključuje i područje slobodne trgovine,

4.3. Program za jedinstveno tržište Europske unije za razdoblje 2021. – 2027.

13. travnja 2021., Vijeće je donijelo program za jedinstveno tržište Europske unije u razdoblju 2021. – 2027. Novim je programom stavljen naglasak na poduzeća i potrošače te promicanje rasta u cijeloj Europskoj uniji i promicanje održive konkurentnosti.

Program jedinstvenog tržišta vrijedan je 4,2 milijarde eura, odnosi se na razdoblje 2021. – 2027., a vodeća glavna uprava je Unutarnje tržište, industrija, poduzetništvo, mala i srednja poduzeća. Program je napravljen i na osnovu programa prethodnika, odnosno COSME, Europski statistički program, Povećavanje uključenosti potrošača u kreiranje politike Europske unije na području financijskih usluga, Izvješćivanje i revizija, Hrana i hrana za životinje te Potrošački program.

Tablica 9: Ciljevi programa za jedinstveno tržište Europske unije 2021. – 2027.

1. Poboljšanje funkcioniranja i upravljanja jedinstvenim tržištem
2. Jačanje konkurentnosti svih poduzeća Europske unije s naglaskom na mikro, mala i srednja poduzeća
3. Razvoj visokokvalitetnih europskih standarda
4. Povećana zaštita potrošača
5. Zalaganje za pouzdanu, pravodobnu, visokokvalitetnu europsku statistiku

Izvor: Vlastita izrada autora prema „Europsko vijeće“

(<https://www.consilium.europa.eu/hr/press/> , pristupljeno 09. srpnja 2021.)

Trenutna pravila strože će se provoditi i razvijati, a odnose se na tvrtke, ugovorna prava, anti-novac, pranje i slobodno kretanje kapitala, robe i usluga. Prioritet je osigurati da financijske usluge mogu zadovoljiti potrebe potrošača, civilnog društva i krajnjih korisnika, poboljšati stručnost za provođenje digitalnog gospodarstva, ojačati suradnju s državama članicama Europske unije i pojačati zagovaranja. Navedeno će biti omogućeno digitalnim prijelazom usluga, sustavima za razmjenu informacija između vlasti te koristeći SOLVIT, mrežu za rješavanje problema građana i tvrtke.

Podrška mikro, malim i srednjim poduzećima, jedan je od prioriteta za Program, putem pružanja bespovratnih sredstava, garancija za kredite iz fondova InvestEU. Olakšat će se pristup tržištima, ali i smanjiti administrativni teret. Također, podržavat će se inovacije i pronaći adekvatni odgovori na društvene i globalne izazove. Putem Enterprise Europe Network, pružit će se paket savjeta mikro, malim i srednjim poduzećima u svrhu inoviranja i rasta na međunarodnoj razini. Za financiranje duga i vlasničkog kapitala bit će zadužen „Prozor za mala i srednje poduzeća“ u sklopu InvestEU.

Razvoj visoko kvalitetnih europskih standarda odnosi se na učinkovite standarde i financijske potpore te dogovorene razine kvalitete i sigurnosti. Ostvaruje se putem suradnje između Europske organizacije za standardizaciju i Europske komisije.

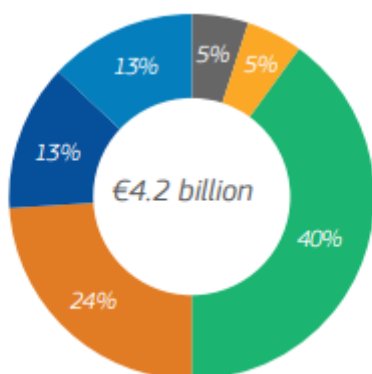
Potrebno je provjeriti znaju li potrošači svoja pravila te pomoći nacionalnim vlastima da bolje i brže komuniciraju te surađuju. U programu će se obuhvatiti provjera sigurnosti i opasnosti proizvoda te će se uvesti mreža za rješavanje ilegalne prakse poput obmanjujućeg oglašavanja,

a Europski građani imat će mogućnost putem Europskog potrošačkog centra riješiti problem online kupovine sa opcijom rješavanja sporova izvan suda.

Jedan od ciljeva jest poboljšati zdravlje ljudi, bilja, životinja i njihove dobrobiti što će omogućiti sprječavanje, kontroliranje i iskorjenjivanje bolesti biljaka i životinja. Podržavati će se održiva hrana, ali i potrošnja te proizvodnja te će se podržati i poboljšati dobrobit za životinje kroz učinkovitost, pouzdanost, i kontrolu. Navedeno je moguće ostvariti suradnjom sa Sustavom brzog upozorenja za hranu i hranu za životinje (RASFF), Referentnim laboratorijima i referentnim centrima Europske unije. Također, pomoći će financiranje hitnih slučajeva te obuka za područje hrane, zdravlja i dobrobiti biljaka i životinja.

Pri donošenju odluka, najpotrebniji su dokazi pa se prema tome veliki naglasak stavlja na statistiku. Nastoji se osigurati financiranje za visokokvalitetnu statistiku kako bi se pratilo stanje ekonomske, okolišne, teritorijalne i socijalne situacije. To će se ostvariti putem partnerstva sa Statističkim uredom Europske zajednice (EUROSTAT), Državnim zavodom za statistiku (DZZS), koristeći nove, napredne metode za analizu podataka i novih digitalnih tehnologija.

Slika 8: Analiza programa jedinstvenog tržišta

Izvor: Preuzeto sa [https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2021_factsheet - budget - single market programme 2806.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2021_factsheet_-_budget_-_single_market_programme_2806.pdf) , pristupljeno 09. srpnja 2021.)

Sukladno analizi programa jedinstvenog tržišta, raspoloživi budžet od 4,2 milijarde eura, rasporedit će se:

- 40% Poboljšanje zdravlja ljudi, bilja, životinja te njihova dobrobit
- 24% Jačanje konkurentnosti svih poduzeća Europske unije s naglaskom na mikro, mala i srednja poduzeća
- 13% Zalaganje za pouzdanu, pravodobnu, visokokvalitetnu europsku statistiku
- 13% Poboljšanje funkcioniranja i upravljanja jedinstvenim tržištem
- 5% Razvoj visokokvalitetnih europskih standarda
- 5% Povećana zaštita potrošača

4.4. Digitalno jedinstveno tržište Europske unije

Internet i digitalne tehnologije promijenile su svakodnevnicu. Tijekom posljednjeg desetljeća u Europskoj uniji je udio kućanstva s pristupnom internetu porastao za 90%. Korištenje interneta u Europskoj uniji kontinuirano bilježi rast, a prema posljednjim podacima 31. prosinca 2020., broj korisnika Interneta u Europskoj uniji bilježi 397,988,114 korisnika, odnosno 89,4% populacije. Europljani se prilikom uporabe Interneta suočavaju sa preprekama, određene usluge i proizvodi su ograničeni, a vlada i poduzeća ne mogu iskoristiti sve prednosti digitalnih alata. Prema tome, postoji ekstremna potreba za prilagodbu Europske unije, digitalnom doba, što podrazumijeva prelazak sa 28 nacionalnih tržišta na jedinstveno digitalno tržište. Prema procjenama, uvođenjem jedinstvenog digitalnog tržišta, godišnji doprinos gospodarstvu mogao bi iznositi 415 milijardi eura te otvoriti nekoliko stotina tisuća radnih mjesta. Kao i jedinstveno tržište Europske unije, jedinstveno digitalno tržište osigurava manje prepreka i brojne dodatne mogućnosti. Građani i poduzeća, imaju mogućnost slobodnog trgovanja i stvaranja inovacija, na zakonski i siguran način, uz snižene troškove.

Razvoj jedinstvenog digitalnog tržišta Europske unije, jedno je od prioriteta Europske unije za razdoblje 2019. – 2024.

Tablica 10: Prioriteti Europske unije za razdoblje 2019. – 2020.

Prioriteti Europske unije za razdoblje 2019. – 2020.	
1.	Europski zeleni plan
2.	Europa spremna za digitalno doba
3.	Gospodarstvo u interesu građana
4.	Snažnija Europa u svijetu
5.	Promicanje europskog načina života
6.	Novi poticaj europskoj demokraciji

Izvor: Vlastita izrada autora prema „Europa.eu“ (https://europa.eu/european-union/about-eu/priorities_hr , pristupljeno 08. srpnja 2021)

Planirano je ulaganje u istraživanje i razvoj, poduzeća, inovacije, zaštitu podataka te ulaganje u stručno usavršavanje ljudi, stavljajući fokus na vještine potrebne za nadolazeće generacije tehnologija.

Osnivanjem jedinstvenog digitalnog tržišta, Europska unija može ostvariti vodeći položaj u digitalnom gospodarstvu, na svjetskoj razini. Konkretno, ciljevi su ojačati e-trgovinu, riješiti problem geografskog blokiranja te omogućiti jednostavnije, učinkovitije te jeftinije prekogranične dostave paketa. Osim toga, nastoji se pružiti najbolja internetska veza za sve građane Europske unije, u cilju većeg broja sudjelovanja u digitalnom gospodarstvu.

Strategija jedinstvenog digitalnog tržišta Europske unije, sadrži tri stupa politike:

1. Lakši pristup potrošača i poduzeća robi na internetu

Prethodno je već spomenuto omogućavanje jednostavnije i učinkovitije te jeftinije prekogranične dostave paketa te zaustavljanje geoblokiranja, ali ovaj stup obuhvaća nova pravila potrošača te nova pravila PDV-a za prodaju robe i usluga putem interneta.

2. Okruženje u kojem digitalne mreže i usluge mogu napredovati

Nastoji se ostvariti otvoreno, održivo i demokratsko digitalno društvo, Europska unija kao globalni digitalni igrač, poštena i konkurentna digitalna ekonomija, tehnologija koja djeluje za ljude.

3. Digitalizacija kao pokretač rasta

Cilj je osigurati 90% radnih mjesta, koji će u budućnosti imati zahtijevanu razinu digitalnih vještina jer trenutno nije digitalno osposobljeno 47% radnih mjesta u Europskoj uniji.

4.4.1. Projekt EU4Digital Initiative

Digitalna industrija je od esencijalne važnosti zbog povezivanja tvrtki s ostatkom svijeta. Projekt EU4Digital Initiative, je projekt čiji je cilj pridonijeti razvoju digitalne industrije. Konkretno, projekt se zalaže za smanjenje tarife za roaming, širenje e-usluge, razvoj širokopojasne mreže, koordiniranu kibernetiku sigurnosti i usklađivanje digitalnih okvira od logistike do zdravstva, vještina i otvaranja novih radnih mjesta u digitalnoj industriji. Projekt je pokrenut 2016. godine, od strane Europske komisije na sastanku Istočne partnerske zajednice, gdje je uspostavljeno šest regionalnih mreža.

U cilju doprinosa gospodarskom rastu, generaciju radnih mjesta, poboljšanju životnog standarda te pomoći poduzećima, nastoji se proširiti jedinstveno tržište Europske unije na Istočno partnerstvo.

U uklanjanju prepreka za internetske usluge za građane, tvrtke i javne uprave, pomaže harmonizacija digitalnih tržišta kroz projekt EU4Digital Initiative, što dovodi po poboljšanih internetskih usluga sa većim izborom i povoljnijim cijenama. Ovakav će projekt privući investicije te povećati zaposlenost i potaknuti trgovinu.

5. Brexit

U posljednjih godinu dana, velika pažnja pridodana je pojmu “ Brexit “. Najjednostavnije rečeno, Brexit je složenica nastala spajanjem riječi “ Britain“ i “ Exit “, a označava izlazak Velike Britanije iz Europske unije. Velika Britanija obnašala je dužnost zemlje članice Europske unije od 01. siječnja 1973., kada je u prvom proširenju pristupila Zajednici sa Danskom i Irskom. Velika Britanija službeno je izašla iz Europske unije, 31. siječnja 2020., te time odstupila od svog najvećeg trgovinskog partnera.

Što se događa nakon 31. siječnja 2020.? Europska unija i Velika Britanija sklapaju novi dogovor koji sadrži nova pravila o tome kako će živjeti, raditi i trgovati zajedno.

5.1. Posljedice Brexita za Veliku Britaniju

Nakon izlaska Velike Britanije iz Europske unije, država je sa Zajednicom sklopila ugovor o nastavku suradnje. Ugovor obuhvaća sljedeće stavke:

- razmjena
- usluge i kvalifikacije
- putovanje
- ribolov
- europski sud pravde i ostali sporovi
- sigurnost i podatci
- obrazovanje

- Razmjena

Dok je Velika Britanija bila dio Zajednice Europske unije, kao i ostale zemlje članice, mogla je prodavati, ali i kupovati robu preko granica Europske unije, bez ograničenja u količini stvari kojima se trguje i bez poreza. Hoće li se to promijeniti nakon 31. siječnja 2020.?

Ne, Velika Britanija i nakon izlaska iz Europske unije ima pravo kupovati i prodavati robu bez količinskih ograničenja i bez poreza, ali na granicama su uvedene dodatne provjere poput carinskih deklaracija i sigurnosnih provjera. Primjerice, izvoz životinjskih proizvoda neće biti moguć ukoliko proizvodi prije toga ne budu zamrznuti na -18C.

- Usluge i kvalifikacije

Tvrtke koje nude usluge računovodstva, bankarstva i arhitekture, suočiti će se s brojnim ograničenjima. Prestaje mogućnost automatskog priznavanja kvalifikacija za kuhare, liječnike i arhitekte. Konkretno, za Veliku Britaniju više ne vrijedi set pravila za cijelu Europsku uniju, već pravila u skladu sa svakom pojedinom zemljom. Navedene kvalifikacije, koje su stečene u Velikoj Britaniji imat će otežano prodavanje svojih usluga u Europskoj uniji. Prije prodaje usluga, morati će se provjeravati priznanje stečenih kvalifikacija u svakoj zemlji.

- Putovanja

Od 01. siječnja 2020., državljanima Velike Britanije potrebna je viza za borak duži od 90 dana. Također, putovnice za kućne ljubimce više ne vrijede. To ne znači da su kućni ljubimci sada zabranjeni u Europskoj uniji već je pri svakom putovanju potrebno veterinarsko uvjerenje što stvara složeniji postupak putovanja s kućnim ljubimcima.

Ukoliko na putovanju postoji potreba za korištenjem zdravstva, kartice europskog zdravstvenog osiguranja su valjanje isključivo do isteka. Vlada Velike Britanije ističe da će Europska kartica zdravstvenog osiguranja biti zamijenjena novom karticom zdravstvenog osiguranja Velike Britanije, no međutim, detalji nisu poznati.

Velika Britanija u zemljama Europske unije, dobiva dodatne roaming naknade budući da prestaje zabrana istih. Britanski operateri sada mogu naplaćivati roaming.

- Ribarstvo

Ribolov donosi negativne aspekte Brexita i na Veliku Britaniju i na Europsku uniju. Posljednje je i najteže pitanje koje se rješava na pregovorima. Spekulira se o potencijalnoj zabrani Velike Britanije za ribarske brodove Europske unije tijekom sljedećih pet i pol godina. Međutim, Europska unija, ukoliko se spekulacije ispostave točnima, kao odgovor planira uvesti porez na britansku ribu.

- Europski sud pravde i ostali sporovi

Najviši sud u Europskoj uniji je Europski sud pravde koji više neće imati nikakvu ulogu u Velikoj Britaniji. Ovakva odluka potencirana je od strane Velike Britanije, a razlog potenciranja jest vraćanje kontrole nad svojim zakonima. Sve potencijalne sporove između Velike Britanije i Europske unije, rješavati će neovisni sudovi.

- Sigurnost i podatci

Velika Britanija će imati pristup sigurnosnim bazama podataka isključivo na zahtjev, odnosno više neće imati automatski pristup. Država više nije dužna poštivati standarde zaštite podataka Zajednice, ali će se podatci razmjenjivati na isti način kao i do sada, sve dok Velika Britanija ne promijeni pravila o zaštiti podataka, pretpostavka je period od najmanje četiri mjeseca.

- Obrazovanje

Erasmus + je program Europske unije kojim se podupire obrazovanje i osposobljavanje mladih u Europi. Velika Britanija više ne može sudjelovati u programu Erasmus + niti studenti mogu studirati u drugim zemljama. Studenti koji trenutno sudjeluju u programu, mogu do kraja sudjelovanja primati potpunu školarinu. Vlada Velike Britanije, najavila je novi projekt, nazvan po matematičaru Alanu Turingu za 2021. godinu, koji će obuhvaćati zemlje širom svijeta te biti sličan Erasmusu.

5.2. Posljedice Brexita za Europsku uniju

Izlaskom Velike Britanije iz Europske unije, očekuju se socijalne i ekonomske promjene te dugoročni politički i institucionalni pomaci. Europska komisija objavila je „Komunikacija o spremnosti na kraju prijelaznog razdoblja između Europske unije i Ujedinjenog Kraljevstva“. Velika Britanija bila je „glavni igrač“ u Europskoj uniji, a sukladno tomu, donosila joj je velika prednosti.

Slika 9: Bruto domaći proizvod EU28, EU27 i Velika Britanija

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
European Union - 28 countries	13,234,680.5	13,499,547.1	13,613,456.7	14,092,720.2	14,856,239.4	14,985,099.0	15,429,545.0	15,939,289.1	16,495,689.6	13,315,959.7
European Union - 27 countries	11,321,811.2	11,388,518.2	11,517,118.7	11,781,640.0	12,211,542.9	12,550,979.8	13,069,755.1	13,518,391.8	13,969,074.4	13,315,959.7
United Kingdom	1,912,869.3	2,111,028.9	2,096,338.0	2,311,080.2	2,644,716.5	2,434,119.2	2,359,789.9	2,420,897.2	2,526,615.2	13,315,959.7

Izvor: Preuzeto sa „Eurostat“ (Data from database: GDP and main components/Last Updated: 01/07/2021, pristupljeno 09. srpnja 2021.)

Prema podacima Statističkog ureda europskih zajednica (EUROSTAT), netom prije izlaska Velike Britanije iz Europske unije, Velika Britanija imala je peti po redu najveći Bruto domaći proizvod (BDP) u svijetu te najveći BDP u Europskoj uniji. EU28 je 2019. godine bilježila BDP od 16,495,689.6 (mil. eura), dok EU27 bilježi BDP od 13,315,959,7 (mil. eura) u 2020. godini, što je pad BDP-a od 80,7%. Činjenica da je Europska unija zabilježila velik pad BDP, nije iznenađujuća budući da je najveći BDP ostvarivala Velika Britanija, čiji je BDP 2019. godine, iznosio 2,526,615,2 (mil. eura). Trenutno najveći BDP u Europskoj uniji posjeduju Njemačka, Španjolska, Francuska i Italija, a najmanji BDP ostvarila je Malta.

Naravno, izlaskom Velike Britanije iz Europske unije, smanjili su se broj stanovnika te površina. Više od 12% stanovnika činili su Britanci, a država je treća po broju stanovnika u Europskoj uniji.

Tablica 11: Veličina i bogatstvo

	STANOVNIŠTVO	VELIČINE	BDP
EU28	513 miliona	4,475,757 km ²	15.9 triliona
EU27	447 miliona	4,232,147	13.5 triliona

Izvor: Vlastita izrada autora prema „Eurostat“

(<https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/help/first-visit/tgm> ,pristupljeno 08. srpnja 2021.)

Crvenom bojom označena su sjedala Velike Britanije u Europskom parlamentu. Brexit je doveo do promjena u Parlamentu u zastupanju grupa. Brexit je dao pet mjesta Europskoj pučkoj stranci (EPP), tri mjesta Identitetu i demokraciji (ID), dok su nezavisni zastupnici (NI) izgubili 29 mjesta. Renew Europe (LibDem) izgubila je jedanaest mjesta, zeleno je izgubilo sedam mjesta, a savezništvo socijalista i demokrata (S&D), izgubilo je šest mjesta.

Velika Britanija uz Francusku, glavna je vojna sila Europske unije, a imala je ključnu imovinu obrane i vanjskih poslova. EU27 mogla bi biti značajno manje utjecajna, Velika Britanija je pomogla uskladiti Europsku uniju, sa Sjedinjenim Američkim Državama, pružajući oštriju politiku prema Rusiji.

Kao velika država koja se odjavljuje, vodila se rasprava o odnosima između država koje nisu korisnice eura i država koje jesu. Još uvijek ne možemo sa sigurnošću reći kakvo će stanje biti u budućnosti, no pitanje je kako bi Brexit mogao utjecati na ravnotežu snaga onih koji izlaze i ulaze iz eura.

Engleski jezik, službeni je jezik Europske unije, a kao posljedica Brexita, trenutno je manje govornika engleskog jezika u Europskom parlamentu iako je on i dalje najzastupljeniji jezik u Europskoj uniji.

Europska unija postala je najveći trgovinski partner Velikoj Britaniji, a Velika Britanija, treći po redu najveći trgovinski partner Europskoj uniji odmah nakon Sjedinjenih Američkih Država i Kine. Neke države članice izložene su gospodarskom šoku izazvanom Brexitu, a to su Cipar, Irska, Belgija, Njemačka i Nizozemska. Gospodarski najpogođenija zemlja je Irska koja ima zajedničke kopnene granice s Velikom Britanijom. Iz Velike Britanije, najviše su se uvozila motorna vozila i dijelovi, elektronička oprema i prerađena hrana te sirovine iz doline Ruhr.

Fokusirajući se na stanovništvo i migracije. Nakon glasanja za Brexit neto godišnja imigracija u Veliku Britaniju smanjila se za 106 000, budući da su imigrantima bile privlačnije druge

zemlje članice Europske unije. U svinju 2021. godine, državljani Europske unije, posebice iz Španjolske, Francuske, Italije, Grčke i Bugarske, privedeni su u imigracijske pritvore te protjerani jer se njihov boravak u Europskoj uniji smatra kršenjem uvjeta putovanja nakon Brexita.

6. Utjecaj pandemije COVID-19 na jedinstveno tržište Europske unije

Područje Europske unije doživjelo je veliki krah u 2020. godini, a očekuje se da će oporavak u 2021. godini biti sporiji. Predviđanja Europske unije su rast od 3,6% do 4,3% za trenutačnu godinu. Ovi podaci prikazuju znatno sporiji očekivani rast od očekivanog rasta za Kinu koja procjenjuje rast od 7,9% za 2021. godinu.

Očekivanja su također i da će Bruto domaći proizvod doseći razinu krize sredinom 2022. godine i u cijeloj Europskoj uniji i na euro području.

Zbog ograničenja koje je sa sobom donio COVID-19, dogodili su se kratkoročni nedostaci opskrbe, a iznimno pogođene bile su proizvodna i prerađivačka industrija. Iako su jedne od najznačajnije pogođenih industrija, proizvodna i prerađivačka industrija tijekom trećeg tromjesečja (Q3) već su pokazale brz oporavak.

Najteže pogođeni krizom su sektori koji zahtijevaju fizičku blizinu, primjerice kreativne i kulturne industrije. Naravno, farmaceutski i digitalni sektor bili su najmanje pogođeni.

Pandemija COVID-19 poprimila je razne scenarije, ali i oblike širom svijeta. Europska unija zabilježila je veći broj smrtnih slučajeva od prijavljenih slučajeva u Kini. Trenutno najviše oboljelih imaju Sjedinjene Američke Države (SAD), ali situacija bi se uskoro mogla promijeniti, budući da Europska unija zaostaje za SAD-om u pogledu cijepljenja.

6.1. Ekonomski utjecaj pandemije COVID-19 na posebne sektore

Izrađena je analiza utjecaja krize COVID-19 na cjelokupno gospodarstvo, ali i na posebne sektore.

- Utjecaj na automobilsku industriju

Glavnu ulogu u gospodarstvu igra automobilska industrija. Samo ova industrija predstavlja 8,5% svih proizvodnih radnih mjesta i zapošljava 2,6 milijuna ljudi. Nažalost, i prije pojave COVIDA-19, automobilska se industrija suočavala sa izazovima poput klimatskih promjena i promjenama potražnje potrošača. Lanac opskrbe znatno je ugrožen od prvog zatvaranja kineskih tvornica. Dodatno je ugrožen zatvaranjem tvornica u Europi, kada su diljem Europske unije, između ožujka i svibnja, tvornice automobila bile zatvorene u prosjeku 30 dana. Nakon prve analize utjecaja COVID-19 na zasebne sektore, utvrđeni su gubitci od 3,6 milijuna vozila, odnosno gubitak od 100 milijardi eura. Gubitci su nastavili biti prisutni i u sljedećim analizama pa su tako u rujnu 2020., utvrđeni gubitci od 4 milijuna motornih vozila. U odnosu na 2019. godinu, potražnja za automobilima smanjena je za 28,8%.

Slika 10: Registracija novih automobila u Europskoj uniji

Izvor: Preuzeto sa <https://www.acea.auto/>, pristupljeno 01. srpnja 2021.)

Pandemija je zahvatila više od 1,1 milijuna radnih mjesta zbog zatvaranja tvornica, poštivanja higijenskih mjera, sigurnosnih mjera, potrebne udaljenosti, smanjenog pada potražnje. Neki radnici otpušteni su na kratko, dok su neki radnici trajno izgubili svoje radno mjesto.

Predviđen je trajni pad prodaje u 2021. godini, zbog manje potražnje, manjeg proizvodnog kapaciteta, zakona o propisanoj udaljenosti koji još uvijek vrijedi te smanjenog povjerenja potrošača. Unatoč mnogim lošim prognozama, predviđa se rast prodaje za otprilike 10% u 2021. godini, u odnosu na 2020. godinu.

- Utjecaj na zrakoplovnu industriju

2019. godine, zrakoplovna je industrija generirala 260 milijardi eura te osigurala 890 000 izravnih poslova. Pojava pandemije uzrokovala je nagli pad potražnje za zrakoplovstvom. Konkretno, radi se o padu zračnog prometa od 86,1% u usporedbi sa 2019. godinom, te najznačajniji pad od 92,8% sredinom travnja 2020. godine. U Europskoj uniji, zrakoplovi su bili uzemljeni, 80% dogodilo se povećanje uzemljenja zrakoplova u odnosu na prethodnu godinu, što je Europsku uniju stavilo na prvo mjesto najgorih svjetskih trendova. Najveći razlog pada potražnje za zrakoplovima, uvjetovano je ograničenjima prekograničnog kretanja. Zrakoplovna industrija pogođena je i u prvom i u drugom valu. Očekuje se umjereni oporavak u 2021. godini, u odnosu na 2020. godinu. Oporavak ovisi o mjerama ograničenja i učincima cijepljenja.

Slika 11: Prognoza za Europski zrakoplovni sektor

Izvor: Preuzeto sa <https://www.eurocontrol.int/> , pristupljeno 01. srpnja 2021.)

- Utjecaj na kemijsku industriju

Kemijska industrija doprinosi 12% zaposlenosti u Europskoj uniji te ostvaruje promet od 7,320 milijardi eura. Kina je najveći svjetski proizvođač kemikalija, ali joj veliku konkurenciju predstavlja Europska unija koja se nalazi na drugom mjestu.

Prvi val nije učinio šokove isključivo Europskoj uniji, kemijska industrija imala je ozbiljne globalne šokove zbog prekida u lancu opskrbe, globalnom padu potrošnje, a samim time i padu proizvodnje. Iako se dogodio nagli pad u travnju 2020. godine, u lipnju je već zabilježen rast proizvodnje, što pokazuje skromne, ali rane znakove oporavka.

Glavni prioritet bio je osigurati opskrbu, tijekom zatvaranja granica, mjera zaključavanja i ograničenja mobilnosti, kritičnim kemikalijama poput lijekova i hrane sektorima.

Nakon rujna, povećane su proizvodnja i potražnja kemikalija, a najveći rast bilježile su Španjolska, Poljska, Francuske i Italija.

- Utjecaj na građevinsku industriju

18 milijuna radnih mjesta unutar Europske unije, osigurano je u građevinskom sektoru, a svoj doprinos daje i vidu 9% BDP-a, Europskoj uniji u 2019. godini. Prethodno je građevinska industrija bila pogođena financijskom krizom 2008. godine, a uz trenutnu COVID-19 pandemiju, suočavaju se s potražnjom, inovacijama, novih tehnologijama te uključivanjem i provođenjem energije, učinkovitošću te klimatskim promjenama. Tijekom prvog vala, građevinske industrije, djelovale su 30% ispod normalnog kapaciteta, ali u uvjetima strogih ograničenja. Građevinska industrija nije jednako pogođena u svim dijelovima Europske unije, primjerice, Njemačka aktivnosti je ostala na gotovo istoj razini dok su Španjolska, Slovačka, Irska, Italija i Francuska bile ozbiljno zgrožene. Ono što je najznačajnije utjecalo jest zabrana i zatvaranje putovanja, nemogućnost opskrbe što je dovelo do nestašice materijala, nedostatak radne snage, pojačane mjere sigurnosti, pojačane zdravstvene mjere te dodatni troškovi.

Drugi val je, kao u slučaju sa drugim industrijama, izazvao manje štetne posljedice zbog prilagodbe novim uvjetima. Oporavak je započeo 2021., a predviđeni rast je 4,1% za 2021., godinu, 3,4% za 2022. godinu te 2,4% za 2023. Očekivano trajanje potpunog oporavka je do 2023. godine iako će on trajati dulje za zemlje prethodno navedene kao iznimno ugrožene zemlje.

- Utjecaj na industriju hrane i pića

4,82 milijuna ljudi, zaposleno je u industriji hrane i pića, a njezina vrijednost iznosi 266 milijardi eura u 2019. godini. Industrija je konstantno podložna promjene, a prije pandemije COVID-19, bila je podložna novim trendovima, većom potražnjom za lokalnim proizvodima, kraćim zadržavanjem ponude, promijenjenim ponašanjem potrošača.

Iako je na cjelokupni sektor industrije pandemija COVID-19 imala utjecaj, ona nije jednako utjecala na sve podsektore. Najteže pogođeni podsektori su restorani, kafići i hoteli, ali najmanje pogođeni sektor je maloprodaja hrane kojoj je pandemija omogućila povećanu prodaju. Lanac opskrbe industriji hrane i pića, ostali su elastični. Pojavljivali su se problemi zbog zatvorenih granica, ponuda, prijevoza robe, nedostatkom radne snage. Najveći problem tijekom cijele pandemije, u ovom segmentu, jest panika kupaca te kupovanje zaliha od strane potrošača u prvom valu, što se u konačnici uspjelo stabilizirati.

Oporavak ovisi od podsektora do podsektora. Hoteli, restorani i kafići, oporavljati će s mogućnošću ponovnog otvaranja, organizacije događanja, održavanja sajмова. Povećao se trend potrošača koji povećava potražnju za zdravom, održivom i lokalnom hranom.

- Utjecaj na tekstilnu i odjelnu industriju

Sektor Europske unije, tekstila odjeće čine 170 000 tvrtki, mikro, malih i srednjih poduzeća.

Prvi val imao je snažne posljedice na industriju zbog ograničenja mobilnosti male i velike udaljenosti. Početkom 2020. godine, vladine mjere uzrokovale su pad proizvodnje te poremećaje u opskrbnom lancu tekstila. Proizvodnja u Europskoj uniji, opala je za više od 10% na početku krize, u omjeru 38% u tekstilu i 57% u odjeći. Pad se dogodio i u segmentu radne snage, ali je lakše pogođen zbog potpora za zaposlenike. Industrija se počela oporavljati nakon popuštanja ograničenja tijekom ljetnih mjeseca, premda sporim tempom. Iako se industrija relativno oporavila, iznosi godišnjeg rasta su negativni u usporedbi sa 2019. godinom. Očekuje se blagi oporavak, ali se ne očekuje povratak na stanje prije pandemije do 2023. godine, pod pretpostavkom da će doći do ublažavanja propisanih mjera i znatne potpore gospodarstvu. Do kraja 2021. godine, očekuje se šok na tržištu rada u vidu ukupne zaposlenosti u sektoru.

- Utjecaj na kulturnu i kreativnu industriju

643 milijarde eura prometa, ostvareno je u 2019. godini, u sektoru kulturne i kreativne industrije, što je pridonijelo 4,4% BDP-a Europske unije. 7,6 milijuna ljudi iz država članica Europske unije, zaposleno je u ovoj industriji, odnosno 4% ukupne zaposlenosti pripada kulturnoj i kreativnoj industriji. Od 7,6 milijuna ljudi, 33% su samozaposlene osobe, što je dvostruko više samozaposlenih od prosjeka za ostatak industrija Europske unije. Sektor nudi kratkoročne, sezonske i honorarne ugovore. Utjecaji pandemija COVID-19 mogu se obuhvatiti nacionalnim statistikama. IT i softverska industrija, ostvarile su gospodarski rast tijekom krize te pridonijele ovoj industriji u vidu nove vrijednosti u glazbi, kinematografiji, izdavačkoj industriji. U drugom valu, države članice Europske unije, ublažile su propisane mjere ograničenja pa je proizvodnja ponovno pokrenuta, a mjesta kulture ponovno otvorena uz stroga pravila saniteta i socijalnog udaljavanja. Klubovi te slična mjesta još uvijek su isključeni iz potpunog otvaranja. Prema podacima, očekuje se neto smanjenje prihoda za 31%, u odnosu na 2019. godinu uvjetovano izostankom fizičkih događaja. Izvedbene aktivnosti, ali i glazba, najviše su pogođeni sa smanjenim prihodom od 90%. Međutim, iako su brojni sektori ostvarili gubitke, javni sektor video igara, profitirao je pojavom pandemije COVID-19 i ostvario porast prihoda od 9%.

Slika 12: Procijenjena promjena prometa 2019. – 2020. prema CCI sektoru

Izvor: Preuzeto sa <https://www.rebuilding-europe.eu/>, pristupljeno 01. srpnja 2021.

- Utjecaj na digitalni infrastrukturu

Digitalni sektor može se okarakterizirati kao najzanimljiviji i najdinamičniji u istraživanju i razvoju. On zapošljava gotovo 6 milijuna ljudi. Prioritet Europske unije je razvoj digitalne ekonomije i digitalnog ekosustava, evidentirano u Digitalnoj strategiji EU122. Pandemija COVIDA-19 ostvarila je povećanu potražnju za informacijama i komunikacijom. Iako je većinom digitalni sektor imao pozitivne učinke te je usvajanje digitalne tehnologije poraslo na 95%, sa 81% u 2019. godini, imao je i negativne utjecaje tijekom prvog vala gdje su lanci opskrbe bili zaustavljeni ili usporeni. Naravno, otežanu ponudu prati pad potražnje. Digitalna infrastruktura ostvarivala je nižu potražnju i zbog zatvaranja automobilske industrije i ugostiteljskog sektora, ali s druge strane, povećana je potražnja zbog potrebe rada na daljinu. Tijekom drugog vala, digitalna industrija nije imala negativne posljedice, čak štoviše, broj zaposlenih porastao je za 0,9%, dodana vrijednost se povećala za 1,8%, potražnja se povećala za 4%. U ovom sektoru najpozitivniji su izgledi za oporavak te se on oporavlja već od 2021. godine, a potpuni oporavak se očekuje već 2022.

- Utjecaj na zdravstvo

Od početka pandemije COVIDA-19, farmaceutska industrija, ključna je industrija unutar gospodarstva Europske unije. Zdravstvena industrija zapošljava znatno manje djelatnika, oko 800 000 radnih mjesta u 2019. godini, ali tržišna vrijednost joj iznosi 213 milijardi eura. Općenito, industrija nije znatno pogođena pandemijom kao druge industrije. Naravno, kao i sve

industrije i ova industrija imala je negativne posljedice, a one se očituju u smanjenju potražnje, posebice odgađanja i otkazivanja tretmana i operacija od strane pacijenata zbog straha od infekcije. Zdravstvena industrija, suočila se s negativnim omjerom ponude i potražnje. Maloprodajne trgovine imale su rast i gubitak. Primjerice, gubitak su počele ostvarivati zbog lanca opskrbe koji je bio izazov zbog zatvorenih tvornica te zatvorenih granica unutar Europske unije. Dogodila se također i nestašica lijekova te zdravstvene opreme, a u nekim zemljama nastala zaliha i lijekova i zdravstvene opreme. Dakle, moguće je zaključiti da nije izričit problem nastao u lancu opskrbe nego u problemu s distribucijom. Tijekom drugog vala, najveća potražnja je ostala potražnja za maskama za lice, spriječila se nestašica lijekova i zdravstvene opreme, stabilizirala se distribucija. Proizvodnja u zdravstvenom sektoru se povećala, kao i potražnja. Trenutno ključnu potražnju čini cjepivo protiv COVID-19. U budućnosti će na cijeli zdravstveni sustav utjecati trendovi poput eZdravstvo, AI, telemedicina, ali za farmaceutski sektor, koji je jedna bio pogođen, predviđa se brz oporavak. Potražnja za lijekovima je stabilna, inovativna medicina je proširila proizvodnju ispitivanju i razvoju cjepiva te istraživanju liječenja COVID-19.

7. Zaključak

Europska unija ulaže velik trud kako bi sve države članice mogle doseći svoj maksimum, a Zajednica postala vodeća na globalnoj razini.

Prilikom pristupanja Europskoj uniji, dolazi do brojnih problema, a najveću problematiku predstavlja rasprava o tome donosi li Europska unija više nedostataka ili prednosti te neinformiranost građana i nespremnost na mijenjanje svojih navika. Također, takva situacija je bila prisutna i prilikom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, ali zbog slobode kretanja roba, kapitala, usluga i osoba, većina stanovnika, zadovoljna je suradnjom.

Prema brojnim predviđanjima, Europska unija bi do 2025. godine, mogla biti bogatija za dvije države članice, Crnu Goru i Srbiju. Crna Gora ostvaruje najbolje uvijete za pristup sa trenutno otvorenim 32 od 35 poglavlja, dok Srbija ovisi o dijalogu sa Kosovom.

Program za jedinstveno tržište Europske unije za razdoblje 2021. – 2027., trebao bi donijeti brojne prednosti za građane Europske unije.

Pandemija Covid-19, najviše je utjecala na kulturnu i kreativnu industriju te digitalnu industriju. Dug period opravka, bit će potreban za kulturnu i kreativnu industriju jer je izuzetno negativno pogođena pandemijom, dok je digitalna industrija tijekom pandemije ostvarila rast.

Upravo zbog velikog “*booma*” digitalne industrije te očekivanja još većeg rasta, Europska unija nastoji poboljšati digitalne i tehnološke vještine te uvodi Projekt EU4 Digital Initiative.

Pitanje posljedica odlaska Velike Britanije iz Europske unije moći će biti odgovoreno tek nakon nekoliko godina, budući da još uvijek nisu sklopljeni svi dogovori te se očekuju brojna pregovaranja u budućnosti.

Literatura

1. Acea.auto.(2021).*Driving mobility for Europe*. <https://www.acea.auto/> [pristupljeno 01. srpnja 2021]
2. Državni zavod za statistiku. (2021). *Statistika u nizu*. <https://www.dzs.hr/hrv/publication/StatisticsInLine.htm> [pristupljeno 09. srpnja 2021]
3. Eastern Partnership. (2020). *The Eastern Partnership beyond 2020*. https://eeas.europa.eu/sites/default/files/eap_joint_communication_factsheet_18.03_en.pdf [pristupljeno 01. srpnja 2021]
4. Eurocontrol. (2021). *Supporting European Aviation*. <https://www.eurocontrol.int/> [pristupljeno 01. srpnja 2021]
5. EUR-Lex. (2021). *Access to European Union Law*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015SC0202> [pristupljeno 06. srpnja 2021]
6. EUR-Lex. (2018). *EURLEX Kosovo: nova uloga misije EU-a u području vladavine prava*. <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2018/06/08/eulex-kosovo-new-role-for-the-eu-rule-of-law-mission> [pristupljeno 29. lipnja 2021]
7. Europa.hr. *27 država članica Europe*. https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_hr#tab-0-1 [pristupljeno 28. lipnja 2021]
8. European Commission. (2020). *The European Union: What it is and what it does*. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ac0a88a6-4369-11ea-b81b-01aa75ed71a1/language-en> [pristupljeno 10. srpnja 2021]
9. European Commission. (2020). *Conditions for membership*. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/conditions-membership_en [pristupljeno 10. srpnja 2021]
10. European Commission. (2021). *e-Commerce rules in the EU*. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/e-commerce-rules-eu> [pristupljeno 01. srpnja 2021]
11. European Commission. (2021). *EU Budget for the future*. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2021_factsheet_-_budget_-_single_market_programme_2806.pdf [pristupljeno 10. srpnja 2021]
12. European Commission. (2013). *European Neighbourhood Policy And Enlargement Negotiations*. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/croatia_en [pristupljeno 30. lipnja 2021]
13. Europska komisija. *Kretanje kapitala*. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-markets/capital-movements_hr [pristupljeno 08. srpnja 2021]
14. Europska komisija. *Politike Europske unije*. http://publications.europa.eu/resource/cellar/f85c0e8f-4cdf-4859-be26-f9c17e7fbb6f.0013.03/DOC_1 [pristupljeno 10. srpnja 2021]
15. Europska komisija. (2019). *Prioriteti Europske unije za razdoblje 2019. – 2024*. https://europa.eu/european-union/about-eu/priorities_hr [pristupljeno 08. srpnja 2021]
16. Europski parlament. (2021). *Sloboda kretanja kapitala*. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/39/sloboda-kretanja-kapitala> [pristupljeno 09. srpnja 2021]

17. Europski parlament. (2021). *Sloboda poslovnog nastana i sloboda pružanja usluga*. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/40/sloboda-poslovnog-nastana-i-sloboda-pruzanja-usluga> [pristupljeno 07. srpnja 2021]
18. Europski parlament. (2021). *Ugovor iz Lisabona*. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/5/ugovor-iz-lisabona> [pristupljeno 10. srpnja 2021]
19. European Parliament. (2017). *Free movement of goods*. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/030102/04A_FT\(2013\)030102_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/030102/04A_FT(2013)030102_EN.pdf) [pristupljeno 08. srpnja 2021]
20. European Parliament. (2021). *Impacts of the COVID-19 pandemic on EU industries*. [pristupljeno 08. srpnja 2021]
21. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662903/IPOL_STU\(2021\)662903_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662903/IPOL_STU(2021)662903_EN.pdf)
22. Eurostat. (2021). *GDP and main components (output, expenditure and income)*. https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_10_gdp&lang=en [pristupljeno 09. srpnja 2021]
23. Hrvatska obrtnička komora. *Slobodno pružanje usluga*. <https://www.hok.hr/gospodarstvo-i-savjetovanje/jedinstveno-eu-trziste/slobodno-kretanja-kapitala/slobodno-pruzanje-usluga> [pristupljeno 07. srpnja 2021]
24. Internet World Stats. (2021). *Internet Usage in the European Union*. <https://www.internetworldstats.com/stats9.htm> [pristupljeno 05. srpnja 2021]
25. IUS – INFO. (2013). *Sloboda kretanja robe i njezine implikacije određene praksom Europskog suda pravde*. <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/14990> [pristupljeno 08. srpnja 2021]
26. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. *Kako smo pregovarali?*. <http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/pregovori/kako-smo-pregovarali/> [pristupljeno 10. srpnja 2021]
27. Statista.(2020). *Statista dossier on the European Union (EU)*. <https://www.statista.com/study/13711/european-union-statista-dossier/> [pristupljeno 06. srpnja 2021]
28. The Street. (2018). *What is European Union? Its Purpose, History and How it Looks in 2018*. <https://www.thestreet.com/politics/what-is-european-union-14690672> [pristupljeno 10. srpnja 2021]
29. Trading Economics. (2021). *Croatia GDP per capita*. <https://tradingeconomics.com/croatia/gdp-per-capita> [pristupljeno 09. srpnja 2021]
30. Your Europe. *Imate pitanja o Vašim pravim u EU? Ili o Vašim obavezama?*. https://europa.eu/youreurope/index_hr.htm [pristupljeno 09. srpnja 2021]

Popis tablica

Tablica 1 : Pregovarački procesi po poglavljima	5
Tablica 2 : 27 država članica Europske unije prema godini pristupanja	6
Tablica 3 : Države kandidatkinje Europske unije.....	8
Tablica 4: Države potencijalne kandidatkinje	10
Tablica 5: Operativni ciljevi misije “EULEX“	11
Tablica 6: Interaktivna vremenska crta	14
Tablica 7: Tablica. Značenje slobode kretanja kapitala za europske građane i poduzeća	22
Tablica 8: Pet ciljeva politike Istočnog partnerstva nakon 2020.....	25
Tablica 9: Ciljevi programa za jedinstveno tržište Europske unije 2021. – 2027.	27
Tablica 10: Prioriteti Europske unije za razdoblje 2019. – 2020.	30
Tablica 11: Veličina i bogatstvo	36

Popis slika

Slika 1: Države članice Europske unije – većinski dio kontinenta.....	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Slika 2: Ukupan izvoz Republike Hrvatske i izvoz Republike Hrvatske u zemlje Europske unije u razdoblju 2010. – 2020.....	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Slika 3: Ukupan uvoz Republike Hrvatske i izvoz Republike Hrvatske u zemlje Europske unije u razdoblju 2010. – 2020.....	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Slika 4: Usporedba nezaposlenosti u razdoblju od V.2013. do V.2021...	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Slika 5: Bruto domaći proizvod (BDP) u razdoblju 1996. - 2021.	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Slika 6: Bruto domaći proizvod po glavi stanovnika u razdoblju 2010. - 2020.	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Slika 7: Istočnoeuropske zemlje partneri.....	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Slika 8: Analiza programa jedinstvenog tržišta	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Slika 9: Bruto domaći proizvod EU28, EU27 i Velika Britanija.....	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Slika 10: Registracija novih automobila u Europskoj uniji ..	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Slika 11: Prognoza za Europski zrakoplovni sektor	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Slika 12: Procijenjena promjena prometa 2019. – 2020. prema CCI sektoru.	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.